

המציפה

ערצון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה על המצפה

באוסטריא אונגארן:
 לשנה 7.— כתרין
 לחצי שנה 3.50
 לרבע 1.75
 באשכנז:
 לשנה 8.— כתרין
 בתר הארצות:
 לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.
 "רמת המצפה"
 נכנסת עתה בגליון עצמו, הגדולה משהיה
 ומכיר המר פירותיו יותר מאשר עד כה.
 אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.
 מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
 לפי גדל השמחה.
 ברכת ש"ס 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.
 זו או זו בראש הגליון שני כתרין
 המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
 רק שם מקומו החדש, כי"א גם שם
 מקום בית הדאר הקודם.
 קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
 האררסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה
 „HAMICPE“ Kraków,
 (בהוצא לאור להוסיף: Oesterreich)
 בע"פ: רהוב סעבאסטיאנא 32

Kraków, 1 Kwietnia 1910.

גליון יד.

קראקא, כ"א אדר שני פ' שמיני תר"ע.

אל הקוראים.

עם הגליון הזה יתחבר הרבע הראשון של השנה השביעית ועליו יושב לתלונתנו הישנה שלמרות התפישות החדשה שפתיעבר ולמרות ההכרה שהיא ולא אחרת היא שפתנו הלאומית, אין הקוראים התמידים של העתונים העבריים המעטים מתרבים אלא מתמעטים. הנסיון הורנו ששתי סבות בדבר: (א) טפול יודעי עברית בעתונים ורגונים המתרבים ככמהין ופטריות ושכל עקרם לא נועדו אלא לעמידה ארץ ולנשים, שאינם יודעים עברית; (ב) ההתימרות של כל יודע עברית, שהוא עצמו "סופר עברי" ואין לפי כבודו לשלם בעד מה שכתבו אחרים (למרות הגהכנות והפתיות שבדבר אמת הוא וכבר הוברר, שבעינינו צבוריים אין בזמן הזה שפשים כמו — לדאבוננו — העם החכם והנבון). אבל כל יחיד נבון, המכיר טעות הצבור והנזק הרב המגיע ממנה לקניני העם ולעתידו, יכול להתגבר על משפטים קדומים. להם אנו פונים בבקשתנו בשם שפתנו העלובה והעזובה ובשם אינטרסת עמנו בהיה ובעתיד: אל תתנו את הזרנון לדהות את העתון העברי מבתי יודעי עברית ואף מי שיועד בעצמו לכתוב עברית אל נא יחשוב לו לפחיתות הכבוד להתום על עתון עברי אע"פ שאין הוא משתתף בכתובתו וישים נא אל לבו,

ומאות אורחים, שמלאו אל ההיכל ובמעמד נשיא ההסתדרות מר דוד ולפזון, ישב מקלן, צירים מכל האגודות ויחידים רבים, כשמונה מאות איש, הלכו אל חצר הנתיבות, לקבל פניו אדולף שטאנר פתח את הועידה והעיר, כי עליה להועין על צירי חיים חשובים של יהודי גליציה ועל המצב הקשה שהתפלגה נמצאת בה במדינה הזאת, נכחו אדולף שטאנר ליכ"ה, ד"ר תון — קראקא, ד"ר צפיר — לבוב, ד"ר ישור — סטניסלב וטר ועלענציינד — רימנוב למשניו.

מנהל הועד המרכזי ד"ר רינגל נתן דו"ח מפעולותיו בכל מקצועותיהן. ישקלים נמכרו בשנה הזאת 6116, לקפה הלאומית נקבצו 56.550 כתרין, הרכה יותר מאשר בשנה הקודמת, חוץ מן 7838 כי לתכליות אחרות באי. עניני אי התפתחו היטב תחת יד הד"ר הויזמאן ועשו פרי יפה. גם בשדה הקולטורה נעשה הרבה, נוסדה חברת בתי-הספר, המקצוע הזה מעון תמיכה מצד החברים, במקצוע הפוליטי היתה למפלגה מלחמה קשה בבחירת המלואים במחוז בוכרא-זידאטשוב, שהראתה בה המפלגה, אע"פ שלא נצחה. עם המתכבולים עומדה המפלגה בקשרי מלחמה תמידית. ביחוד סכנה לנו המתכבולים הצעירים, יחס הפולנים אלינו הוא רק בעבור זה רע, יען לא הסכימו עוד במפלגה יהודית לאומית, פושעי ישראל מביאים להם שמועות שקר על אדותינו והם מתכבלים להעלים את שנאתם ליהודים במסווה שנאת הציונים ובחפצם להרע לעמנו הם מתנצלים כי רק לציונים הם צוררים, אך מקוים אנו, כי סוף סוף יכינו אותנו הפולנים, כלי אמצעות המתכבולים. הדוכר הזכיר עוד את ההשתדלות ליסוד אגודת הקהלות, המלחמה בעד הקטסטר היהודי בבוקובינה, יסוד הקרדיט-אוניון וסניפיה, הסתדרות האקדמיים היהודים והסתדרות הנשים היהודיות, שנוסדה זה עתה.

ינו—גער בו כניופה פעם אחת, כשראה אותו נוטל את ידיו בכך שלא כדון: שש פעמים ובסירוגין — יודעים את רבונם ומתבוננים למרוד בו. באותה שעה התחיל חושדו שהציץ ונפגע. ובודקו ומחפש בטעשיו... "נחת מכנים", אלו הן שתי מלים, שבהן מתרבות משרת חייהם של האבות, ולגבי אבות יהודים יש כאן עוד יותר מהחיים. אם חורים חרדים לך והם רואים אותך נוטה מדרך האבות, אין הם מצטערים רק מאהבתם אליך לכך, אלא גם מאהבתם להם עצמם. ואין אתה מנחילם כושה וחרפה בעוה"ז לכה, אלא אתה גוזל מהם אף את חלקיהם בעולם הבא. חיי עוה"ז דומים רק לפרוודור ובנים טובים מכנים לטרקלין... בקשה עזה ומלאה-צער זה, שיש בה דרישה של שני עולמות, היתה מבצבצת ממבטו של ר' ברוך כשעה שהתוכח עם יוסלי בנו או שהטיף לו מוסר. ואמו של יוסלי יודעת היתה להכליתה של בקשה רכה זו מלה אחת — "קדיש"...

ואף שיועד היה אביו, שכל באיה לא... היה עמל, מתחלה בספורים מצדיקים וב"תורות" גרידא, ולבסוף גם בקטמות ומריבות, להחזירו לדרך התורה, ומכיון שראה ששתיקתו יפה לו מרבוירו התחיל מתיאש ונושא את צערו בדומיה, ורק רווח לאה אמו לא קמצה בדברים והיתה מוכיחה לו, שכלביל הטרפה פסולים" הרקים שלו אין כראי לעזוב את התורה הקדושה... אבל גם

שאין צורך לשבועון עברי באלפי עוזרים ואי אפשר שיהיה מספר יודעי איזו לשון מספר סופריה. רק בשום כל עברי זאת אל לבו נוכל להשאיר שארית לשפתנו גם בגולה, ואם לא אז תאבד לשוננו למרות בה"ם ולמרות כל ההתאמצות, באשכנז יודעה חובביה, החותם על עתון עברי צריך לחשוב כלום חקו ולהתמיד ולהזהר בתשלומים בזמנם ולא יפסיק זמן רב, כמו שנוהגים הכל וגורמים נזק רב לעתון, שהם רוצים בקיומו.

בזה נעיר, שאין כל הנחה מן המחיר הקצוב בעד העתון (השולח פחות מן המחיר ישיג גליונות רק כפי כספו) ובעד במו"מ (מחיר במו"מ והודעת אירוסין נדפס בראש הגליון). הרוצה שנשלח גליון למבורך עליו לשלוח מחירו ואל יבטח בהסדנו שנשלח הנם. במו"מ בלי כסף מראש לא נדפסים, יהי נותן הפקודה מי שיהיה, זה נאמר גם על אלה החושבים, שאותם נוכל להוציא מן הכלל. לכן אל יביאונו לידי נסיון, אין דבר קטן כזה כדאי להביא לידי סכסוך ונמירת שנאה. מור"ל "המצפה".

הועידה התשיעית

של ציוני גליציה.

ביום א' שבוע זה נפתחה בלבוב הועידה ה' של ציוני גליציה במעמד קסין צירים מפ"ב ערים

"פטישר"

מוקדש להורי היקרים.

מאת י. גרלנבר — ווין.

יוסלי היה בחור בן ט"ז שנה, ואלמלא היה לו באותו זמן אח גדול ממנו, היה אביו מורה ומשתדל לעטר אותו בשם "חתן", כלומר היה מחפש בשבילו בת זוג, בת תלמיד חכם. "סוף סוף — היה ר' ברוך אביו מתנחם וחושב אז — יבוא אך לביתו של יהודי כשר ויסח את דעתו מהכליו ויהיה ליהודי... וכבר היו נמצאים שרונים בישראל, שהיו קופצים על "סחורה" זו לעשות בה מקח טוב.

בלבו של יוסלי כבר פסקה מלחמת שתי הנשמות של כל בחור בישראל. נשמת-החיים נצחה כבר את נשמת-הקלוי, כל שהיה קדוש נתחלל בתוכו, ה"אמר אביי" שהיה שופך על הנפש הצעירה רב קסם ושירה מקדש-הקדשים של עולם האצילות, נעשה לו יכש ואפס, ה"סדור" — תפל, ואף אותו הלהב הוז של נרות השבת כאלו עממו ונעשו כהים, הכל, הכל נאבד, נשאר רק כמלא קומץ חלום, צללים ונענועים... אלא שכלפי חוץ בסו עור על פשעיו כבשה ארוכה, כובע סמט ופאות מסולסלות.

ובאותם הימים היו אביו ואמו שרוים בצער, כשנה היה כבר אז כש"מינות" נגלתה לאביו

פיליטון

רזי עולם.

כל הנשמה תעמר, וכל לב יהמה מקירות, להיות אין צרך, אבל צרך יש בזמירות, מעל לשקין ותועבה ועבדים והדיוטים — אף הפיטון מלך, מושל בכל הפירה; למענו מתקנים עולם, שקלקלו השומים, והשמש זורח בזכות פקד שירה. אם הוללות פחצות תרע, תחצוצה ובכל הארץ קו רשע ואין קץ לתרצפות — היכל חזון פמרומים, שם אל הסד נוצר, ולשפוך רוח על כל בשמים עשה ארבות. דר. אהרן קאמינקא.

על דר. רובין ז"ל: "הוריו המציאו לו משרת רבנות בעיר חדרוב והיו נכונים לשלם בעדה 600 ר"ב. אך לא איש בשלמה רובין יקבל רבנות בעד בצע כסף וסרב..." למרות החרם הגדול, שפרסמו ראשי האומה גאוני הדור, בשנת י"ט (1590), "שלישים צדיקים יסודי עולם", שאיש "אשר יקבל רבנות ע"י ממון מוקדם או מאוחר, לא יאבה ה' סלוח לו ורבצה בו כל אלה ונדוי וחרם ושמתא" הוסיפו הקהלות של היראים והחרדים למכור את הרבנות לכל איש אשר הרבה לתת מהר ומתן בגלוי ובסתר, והרבנים מורי הדרך ומאשרי העם, גם הם נאלצו לקחת עליהם את כל האלה והיה מפני רדיפת הכבוד או מפני צרכי פרנסה. ואנשים כבירי הכשרון, אשר נועדו להיות מופתי דורם ומחוקי היסודות, שכל בית ישראל נבנה עליהם, נדחו מתוך קהל הרבנים ונאלצו להכנס לרשות אחרת, רשות אשר התנגדה לרבנות והתרחקה ממנה מן הקצה אל הקצה.

אם גם המנהג המנונה והמעוקש הזה הרבה להרע לנו עד מאד גם בימים שעברו, שהרחיק מקהל היראים והרבנים אנשים כרובין, שאינם בתוכנו ובשום אומה במספר רב מאד, הנה אז לא היתה הסכנה כל כך גדולה כאשר היא היום. אז עוד חלמו כל האבות והאמות רק מכבוד הרבנות, שהיה מקור תקותם ותכלית כל עבודתם. אז לא נודע עוד ואיש לא בקש כבוד גדול הימנו. אז לא נתרקנו עוד בתי-המדרש ובתי-הכנסת מצערי ישראל, מבחורי עמנו, אז לא נרשם עוד בזכרונות אוסטריא, שבמשך שנה אחת עזבו בוויין לבדה שיש מאות ושלש עשרה נפש מישראל את אמונת אבותינו בפרהסיא, מלבד אלפי הנפשות, האובדות לנו שנה שנה בכל הממלכה באין יודע, באין מונה וסופר אותן, ונישכחות מלב. העוד לא בא המועד, שנפקה את עינינו לראות את הסכנה המרחפת על כל עדת ישראל מקלות הרעת הנוהגת במנוי רבנים? האם לא בא עוד המועד, שהיראים את דבר ה' באמת ובתמים והמשכילים הדואנים לעתידות ישראל יתאחדו להסיר מקרבם את הנגע ההוא, ולהלחם יחד מלחמת תנופה, מלחמת חובה ומצוה, עם העקשים ונפתלי השכל יהיו מי שיהיו, העוברים את עמם ומחרסים את אשיות עתידותיו? אם לא עכשיו אימת? הנחבה עד שיעבור המועד?

הנה ברוסיא, בממלכה הגדולה, המכילה רוב אוכלסי ישראל, גם ישם הולכים הרבנים הגאונים הלך וכלה, במקום הגאון ר' יצחק אלחנן ישב בנו ר' הירש, אשר לא היה גאון כאביו, ועתה במותו אין אף איש כמחו למלא את מקומו. מת הרב ר' אליעזר גארדאן, האב"ד ור"מ של טעלו, וברוסיא אין איש למלאות את מקומו. ולמותר להגיד, שבגליצא אין עוד רבנים

העבודה אין לדבר בגלוי. בגלל המהפכה בטורקיא הכרחנו לותר על המשרת, אבל עתה שעת הכשר לדרוש ממנה יותר מזה. המצב בא"י יוטב והעבודה תוקל, רק האמצעים נשתנו, אבל המטרה אחת היא. מפה דרשו ממני שאתערב בעניני הפוליטיקה הלאומית בגליצא. לדעתי ענינים פנימיים בארה שייכים רק לציונים באותה המדינה ולא לכל המפלגה. הם רק אמצעי ולא התכלית. אבל אנו מתנאים ביהודי גליצא ובקובינה, ששלחו צירים ציונים אל הפרלמנט. על תלונת החרדים אמר הדובר: תעודת מפלגתנו היא לעבוד במקצוע הלאומי והפוליטי, אבל יודעים אנו היטב, כי הרת היהודית קשורה בקשר אמיץ עם הלאום ואין להכדיל ביניהם. אני עמל — הבטיח הדובר — לעשות שלום בין הציונים בכל הארצות ואקוה שבועידה השנתית נעשה שנוי בהנהגת, שגם האפוזיציה תסכים לו. אנהנו עומדים על פרישת דרכים. חובבי ציון בחרו בדרך קצרה, אבל קשה ומכאה מכשולים. אנהנו הולכים בדרך ארוכה, אבל בטוחה. במתינות נלך, אבל נגיע למטרתנו בשלום.

אחרי הצהרים הציא ד"ר הויזמאן על העבודה במקצוע א"י, הזכיר את תערוכת "בצלאל" בלבוב ואת המושבה הגליצית בא"י, שבקשו אנשי סטניסלב ליסד ולא הצליחו מחסר אמצעים והזכיר להתמיד בעבודת א"י, כי ההשקפה בזה תביא נזק. בזווה דברו רבים על ענינים שונים והחלט להביע תודה לועד ולקלוב היהודי בעד עבודתם השוקדה והפוריה.

(סוף יבא.)

על המצפה.

לשאלת הרבנות בגליצא.

אדוני העורך! קראתי את מאמרך המצוין על המנוח ר"ש רובין, האחרון מדורי המשכילים, שהיו יוצרי התקופה החדשה בתולדות עמנו, ואת המודעה הקמנה על דבר בחירתו של הגאון והחכם ר' משולם ראטה להיות רב בקהלה הקמנה בורשמשוב על גבול גליצא המזרחית. היש איזה יחס בין מאמרך הגדול והמודעה הקמנה ההיא, אשר הרפסת באותיות קמנות בדבר של מה בכך, שאינו ראוי למקום יותר הגון ולאומיות יותר גדולות? יש ויש. מתוך שניהם אני לומד מעיזה לא רק מעצבים, כי-אם מרגיז לב, מעיזה המנלה אחת הסבות הנוראות, אשר הסבו את ירידת עמנו ומפלתו המוסרי מישר מאת-השנים האחרונות, אחת המחלות העושה בנו שמות והמועדות להרוס את היסוד של אמונתנו ולאומיותנו עד לאין מרפא. הלא כה דברך במאמרך

שהיה מונה על השלחן הקמנן שאצל מטתו פתוח מאתמול — שהזכיר לו ליוסלי את צורתו הרגזנית של מורו ופיו הפעור, שהיה מלא צחוק ולעג עליו בשעת קריאתו בהלקה של אתמול, ועם החפץ לעבודת הלמוד נתעוררו בו ההורים אי נעימים:

— "מאור גדול! היית בעולם ההלכה, עכשיו בא "סיני" ועקר את ההרים ממחך! התחל "אלף בית"! היטב היטב הסתכל ילד בסדורך החדש! היטב היטב שגן את המלים! לך "מאור גדול", למד כתוב ודבר!..." אלא ישרו-אביב נעימה, שבאה עם פתיחת החלון ומלאה את חדרו, פזרה לאט לאט את יגונו, וקרני-חמה דמדורים באלו נחמו אותו בלי אמר ודברים... והוא הודרו וקם אל הספר.

— „Pójdzi... e dzia... dki... i pój... dzicie” — התחיל הוא משגן לו שירו של מיצקביטש בעל פה ובנגון הגמרא... שפת המח שלו — „pój... dzicie... — ולרגלי נגונו — „wszy... stkie ra... razem... m...” — העולה, עלה גם קולו עמו.

— „za mias... tem pod słu... pem słupe... na wzgó... rek... pójdz... cie... mi... kój się na ta... ta...”

— „Ta... to nie wra... ca...”

וקולו הרך והמסולסל בנגון גמרא יפה... חדר לחדר הישני עורר את רוזה לאה משנתה, "שנת-שבת" נעימה, הפסיק את ר' ברוך בעלה, שהיה עסוק ב"שערי ציון" בתפלות של שבת, שהיו חביבות עליו מאד

נבחרו הקומיסיות וציוני אחד אורה אונגרי ברך את הועידה בשם החברים באונגרין והזכיר את ההשפעה שהשפיעו הציונים הגליצים על "יהודי אונגרין, — מר שטנר נתן דו"ח מפעולות הקלוב היהודי בפרלמנט הוויני. הקלוב השתדל הרבה ביותר עם ראשי הקהלה הווינית אצל הממשלה בדבר זכות היהודים בכנסת, שיוכלו לבחור ציר מיוחד מהם אל ועד המדינה. והעמל הביא פרי, נצחק נמור. גם מיתר הצירים היהודים עזרו בזה רק לא ד"ר גולד וגאל. הקלוב טפל גם בדבר תקון סדר הבחירות בבוקובינה, אך לא הועיל, כי פושעי עמנו קלקלו מהשבתו. — הקלוב היהודי עוסק גם בשאלת המזונות היהודים ומשתדל שלא יאבדו פרנסתם, מר שטנר דבר כמה פעמים עם נציב גליצא והשתדל ביחד עם שאר הצירים היהודים אצל הממשלה בוויין להגן על המזונות היהודים. בענין ברית המסחר עם רומניא הוא דורש מהממשלה להגן על יהודי רומניא. הוא נלחם נגד ב"ב היהודים במועצת ההגון הגליצי פרוי' שטיינבאך, שהוא ב"ב הפולנים נגד היהודים ולא להפך. מר שטנר לא השגיח על איזמי העתונות הפולנים ומשתדל להעבירו וכפי הנראה יוסר מכנו. הקלוב משתדל בחוק הרוכלים בשביל היהודים, וכן בחוק משרתי המסחר. רבים קמים על הקלוב היהודי להוציא עליו דבות יסוא. הצירים האחרים מתאוננים על אשר רב הקלוב ריב יחידים ומוציאים לעל, שאין לו כל השפעה, וזהו יען הם היו רגילים להשתכר כסף רב מעסקי יחידים והקלוב היהודי עושה הנם ולרוב בנצחון. שטנר לבדו השתדל ביותר מאלף עניני יחידים, ואם אפשר להבין דבות שונאים היוצאות מתוך קנאה, אין לכפר לגרגני "פועל-ציון", שגם הם בעתונם מבאישים ריח הקלוב היהודי ונלחמים בו בחוקה, בעוד שהם שותקים לרשיעת הבריהם המתבוללים, שאינם רוצים אף להכירם. — הקלוב היהודי פעל, שישר רופאי הצבא הגנרל אוריאל (הצורך מורע היהודים), שדחה כל רופא יהודי מתוך הצבא, הוסר מכנו ובמניסטריום לדרות נמנה רפנט יהודי. ביגיעת הקלוב היהודי נדחתה הצעת שמיד, "הננו עבדים נאמנים לעם היהודי — סים שטנר — עמו יחד נלחם ועמו נפול".

הנשיא מר ולפזון עולה וכבוד גדול נעשה לו, כמו לפייסו על צערו, שנצטער בקונגרס ההמבורגי. הוא מודה על הכבוד ומוכיח את הריב הקשה, אשר לציוני רוסיא עמו, שהוא רק מתוך טעות ואי הבנה איש את אחיו. העבודה בפלשטינה צריכה להיות רק אמצעי לתכלית והמוסדות צריכים להביא שם תועלת רק להכלל ולא ליחידים, והירות יתרה דרושה כמו בכסף יתומים ולא בצדק מפצירים ציוני המודח מתוך להצט, שנמחר כמעשינו, הושבר יצא בהפסד בעבודה מהרה אבל אנו איננו כלל הולכי בטל, אלא שבפרטי

נזה לאה התיאשה כבר מתישבות בנה ולא היתה מדברת אלא בשביל להקל מעל לבה.

וכבר הסתכלו אביו ואמו מלאי צער ויאוש ב"אוצר-הנחת", שנתגלה להם בתור רב בעתיד, כשהוא מתנונה, חרב והולך, ולב יוסלי, לב צעיר, כמה השתתף אז בצערם — צערו!

ואיתו היום יום שבת היה, בבקר והנה קרני שמש-אביב בהירה התפרצו דרך החלון לתוך הצרה הלבישו אור וזהב את כל קרן, את כל פנה שבחצרי, וכאלו פתחו שמורות עיניו של יוסלי ב"בקר טוב" רך ונעים. פזרו את העצלות והשנה, שהיו שורות עוד על גופו והזמינו אותו לקום.

אביו שהיה מעיר אותו בבקר השכם בשכבר הימים, באותו הנוסח: "קום בני, קום! בקלויי חם ואור כבגן-עדן... אותי מגרשת הפרנסה הקשה לחנות... וכבר כמה בחורים יושבים לפני נמרותיהם וקולותיהם מצלצלים וממלאים חלל הקלויי רך ונעימות... קום בני קום!" — לא העירו זה כבר משנתו. שמא בשביל לעסוק ב"טרפה פסולים" יעירו? "שנת רשעים — היה ר' ברוך מצטער וחושב — הנאה להם והנאה לעולם! אלא שמתעורר היה דיום מעצמו ובנוסה אחר: "שנה-נעימה, אבל אפסית, חלומות-יפים, אבל איריים ואי אפשר שיהיו חמר לבנין ממשי... התעורר וקום משנתך הארוכה!..."

מיד כשפתח את עיניו נפגש מכמו ב"ספר הקריאה" הפולני של המחלקה הראשונה בנמנסיה —

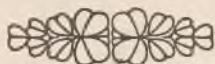
ושחיה מקריאן לעתים גם לפני יוסלי וקולו של יוסלי כאלו היה ספוג מל רענן המיט את לבותיהם הנואשים וההיה את רוחם, כמה תאבים וצמאים היו הם כבר לקול מתוק ורך בזה. וחלוק מתגלגל והולך — — — ור' ברוך ואישתו מביעים את אשרם זה לזו במבטים אלמים — כאלו אינם מרשים להם להפריע בדבוריהם את קולו הנעים של יוסלי — מפיקים שמחה והשתוממות כאחד על שבנם שב לגמרות... ולומד בהתלהבות כבימים קדמונים.

— I cudowny mówcie: „W imię oj.. ca, sy.. na i ducha świę.. tego...”

דלת חדרו נפתח.

פני אביו היו חורים ומשונים, ראשו מוטת הצרה וידיו משלכות. מכמו היה סתום ואי-ברור. לא של כעס ולא של שמחה, אלא של השתוממות אלמית מעורבת בצער נוקב. — את הפ...טש... אתה אומר כבר בני — אמר בקולו הנמוך, שדומה היה יותר להיות רך מכעסני—בנגון של גמרא, הוי מו...מ...

"היוסלי" נבהל, וכאלו נמל לשונו ממנו — שתקן שתק, אבל בלום היה מה לומר? שבת, בבקר, בנגו גמרא — "ופטשיר"...

מכתב מן המשנה מיכל נאק, הממונה ממנו אצל הפירמא ביטל ושמיינר בלוגאש, ובו הוא מודה בעצמה, כי הכשיל רבים זה כמח שנים והיי"ש הנעשה שם לפסח גם כשעמד תחת השגחת הבידע' בנראסווארדיין, שסמך עליו עשר שנים, הוא הגאון מבאניהאד הוא אפא בטל ומכובל והוא דורש מכל יהודי לפרסם את הדבר (גם אלינו שלח את גלוי-הדעת בבקשה לפרסם, המע'). עתה הרבנים מדוע אתם עומדים מנגד אחרי שבטלה חוקת כשרות של שתי פבריקות בעלות הכשר מגדולי הרבנים החרדים באונגארן ונתברר, שמכרו שפירש תחת שליבוויץ? איכה תניחו עוד אלפי יהודים כשרים לסמוך על הכשר הרב מליסקא והרב מאראד, הנותנים הכשרים על שתי פבריקות רחוקות מאד מעריהם והרב מליסקא סומך על זכות זקנו הצדיק ז"ל, שלא יצא מכשול מתחת ידו, חכי שאל את זקנו ז"ל שאלת חלום, אם מותר לו לתת הכשר נגד רצון חבמים? הנוכל לסמוך, שהצדנך הנפטר לא יתן את העברנים בעלי הפבריקות לערב יי"ש דגן בשליבוויץ ולמכרו לפסח? והרב הזה לא הסתפק בכתב ההכשר שנתן ופרסם קול-קורא נגד הזהרת הרבנים ומבטחי, שגם ראקי ימכור הפבריקנט שלו במחיר הנמוך של שליבוויץ והנה נודע, כי שלם הפבריקט שלו בלונדענבורג אצל מר הולנדר 2.10 כתרם בעד ראקי ואיך יוכל למכור שליבוויץ בפחות מזה, שיש בו עוד הוצאות עבודה ופחת, אם לא ע"י זיוף? הרב השני בעל ההכשר, הרב באראד היה רב ביערינג והכל יודעים מדוע שלמו לו שם לעזוב את העיר... איך יוכלו החרדים בגליצא, הנזהרים ממשוהו חמץ בפסח ומבזבזים מיליונים, להשמר מכל חשש חמץ — לסמוך על הכשרים באלה ולשתות בפסח שליבוויץ המובא מאונגארן? אבל למבינים אין צורך בראיות, המה יכירו, כי סחורת הפבריקות הגדולות רובה יי"ש פשוט, מי הפסח ממשישים ובאים והומן קצר ועליכם הרבנים מוטל לעשות קץ לשערוריה הזאת מהרה, להועד ולהומין את הרבנים בעלי ההכשר ואנשים בקיאים בדבר ולברר את הענין היטב, האמת בפי המזהירים או דבת שוא היא, הדבר נחוץ אחרי שנפלה חוקת ההכשרים של רבנים גדולים על שתי פבריקות והחובה עליכם לבחון את ההכשרים על הפבריקות הנותרות, ובפרט שבאספת, מרנוב נאסרו כבר כל הפבריקות בלי הבדל, הישחר.

פיריטון קטן

שיורי כיסי המן.

— — — ועוד הנכם מתאכלים וכו' על כח היצירה שבטל מישראל, על רוח-הקדש שנשתלקה ממנו ועוד הנכם מתאוננים על דורנו, כי דור יתום הוא, דור אלמן, שאין לו לא מורה תורה ולא מוביה מומר, דור רומם ברגל גאווה על כל קדשי אומתנו ולועג ליקתת אם ומשביח בצדיה את מעט היהדות, שנשארה לנו לפלטה מקנינו שוכני עפר... ועוד הנכם שוחקים מכאב-לב עד להתפקעות המרה על הקטנות של גדולינו, על עס-הארצות של למדנינו, על העניות המפשות של חכמינו, על מעשי-הנרעות של זקנינו, על הנשיות שבגברינו, על כילותם של נדיבנו ועל פזרונתם של קבצנינו. — — — ועוד הנכם — אבל במטותא, רב לכם אחי, אל תרבו בכביה, אל תתפלשו בעפר, קומו צאו אחי ממחבואיכם וראו, כי שמש חדשה זרחה על שמינו ורוח חרישית (ודוקא מים) נשבה אט להפיץ את העננים הקודרים מעל ראשינו ולטהר את האויר המשחת, ותביא מזור ומרפא לכל פצעינו ומכאובינו ותחלק את כל קמטי בשר אומתנו... ותישר את ההדורים שבמחוזותינו... ותסל מסלה חדשה לציון... אולם במרם אכזא לכאור לבם את דברי איעצכם למעוס קודם קצת מזה שדעת זקנים נוחה הימנו, וחיתה רוחכם, כי באמת, מי יודע? לא כל הטעמים שוים, ואפשר שדברי הפעם יעוררו בכם איזו רגשי געל-נפש ולא יזיק אם תכינו את הרפואה לפני המכה... כנראה מצאה עצתי מסלות בלבבכם... נו מהיכיתית, לחיים טובים ולשלום! — — — ומה שנוגע לדידי —

מן העם.

הכנסת כלה.

אדוני העורך, במאמרך "הכנסת כלה" בגליון "הכאת את כל החברות מהסוג הזה תחת יבט בקרת אחי, בלי הום ובלי הבדל, במרם חקרת אט באמת ראויות הן לעמוד במהיצה אחת, לא הכהנת בין תקנות ובין מנמת המיסדים של זו ושל חברתה ובשורה אחת הצבת אלה, שאכלו כסף דלים ופשמו את הרגל לכוחותיהן עם אלה העובדים באמונה, בלי תשלומי שבר, היתכן להמית צדיק עם רשע! החברות בוויין ובממניסלב בטלו בעבור קלות-הדעת, שנחגו מנהליהן בפזרונתם בדי חשבון והוציאו הוצאות עצומות לריק, שלא הביאו כל פרי. בן מודיעה "קראנענצייטונג" נומר 3644, כי החברה בוויין הכניסה בשנת 1909 26,099 כתרם והוציאה לתכליות שונות 21,000 כתרם ולא נשארו לתשלומי החתונות רק 5056 כתרם כשביל כמה אלפי חברים. חברת סטנימלב פרסמה חשבונה שהוציאה בשביל מתנות למנהלים 2600 כתר, שכירות ומתנות לסופרים 4381 כתר ובהנה הוצאות מתות שונות, שלא נחגו מהן חברי החברה, ולעמית זה כל הפקודות בחברת מרנוב הנן ע"פ סעיף 12 מתקנותיה אך בהנות-כבוד שלא ע"מ לקבל פרס, מיסדה הקריב לטובת הרעיון כחו ובריאותו ועתו וקבל על עצמו את הדבר אחרי חשבון ובחינה ולמוד שוקד, להטיב החסרונות הנמצאים במקומות אחרים, שקל כל הוצאה בפלס ההכרה ואינו נהנה מכל עבודתו ושקידתו אף שוה פרוטה. הוצאות הלשכה הן מעט מוער ומוגבלות על הצרך האמתי. כל פרוטה נשמרת כאישון עין. חברת מרנוב נוסדה רק בשביל המצב הכינני ולמטה, למנוע מצוקה ודאגה כבוא התור להשיא בת ישכרה. אין בחברה הזאת שום בונת עסק ותועלת למנהלים. גם אין לחץ על החברים, שיתנו כלם תרומתם בשעור אחד לכל התנוה, ההבר נשאל מראש בכמה הוא רוצה להשתתף, ולמען לא יבושו משברם גם אלה שאינם מוצאים מהרה בן זוג לבנותיהם, נוסדה בחברתנו קרן-כרזל, שגם אם יא יום, שימעמו החברים לפי שעה, יקחו אלה את דגם מן הקרן הזאת בשלמות, אין זה דומה אפא למשחק הגורלות. הפסד אי אפשר פה. חברתנו נוסדה על רעיון, שיוכל להתגלם ולהתמיד, לתת עזרה לחברה בלי קרבנות כסף גדולים, מעלותיה הן אלה: א) למנוע שפלות מוסרית של בנות עניים; ב) שלא תלכדנה ברשת מוחרי אדם; ג) שלא יצטרכו האבות להוציא פרוטתם האחרונה לחתונת בתם, למרר שמחתם; ד) הח' תעורר רגש החשבון בין משפחות עניות; ה) הרצון לעזור איש את אחיו; ו) לחבק את העבודה בתקוה טובה לעתיד בדרך ישר ובכבוד, ותקות מיסדי הח' לא נכזבה, כי בשנה האחת לקיומה הסתפקו בה כתשע מאות חברים, ובבר נתנה נדן לכמה משפחות אחרי הוצאות מעטות, ועול הוא למנות אותה עם חברות אחרות, שתקנותיהן היו נמהרות, בלי חשבון ונסיון או שסבומים גדולים נספו בלי משפט, חלילה לאיש לרפות ידי מנהליה לחברה.

מכתב גלוי אל הרבנים.

זה שנתים, שנתעוררה התמרמרות בין יהודים חרדים על דת דבר הרמאות, הנעשה בשליבוויץ בפבריקות אונגרות, שנתברר, שהוא שפירש של דגן מעורב עם תמצית שליבוויץ ובעליה, אנשים חשודים לכל עבירה מוציאים בנכליהם הבישים מרבנים ומוכרים אותו אפילו בגליצא בתור כשר לפסח, אע"פ שהרמאות נכרת לכל, אף למי שאינו מומחה, כי מחיר השליבוויץ הזה פחות יותר ממחיר הראקי, שהשליבוויץ נעשה ממנו ופסיק רישיה הוא, אי אפשר שימכרו שליבוויץ אמתי במחיר נמוך ממחיר החומר הגס, שסחורתם נעשה ממנו, וכבר בררו זאת הרבנים באספת מרנוב ותקנה שאין לקנות שליבוויץ לפסח רק מאיש, שהוא בעצמו נאמן בכשרות ומאן יצא האיסור הזה כבר נתברר כימשש, שתקנה גדולה התקינה, כי בשנה שעברה נתגלה הזיוף בפבריקה אונגרת גדולה, שהיתה מוחזקת בכשרות יותר מכלל והיה לה הכשר מההיג בנראסווארדיין וההיג הזה משך ידו מן ההכשר, ובשבעה יעבר נגלה זיוף בפבריקה ישנה בעלת הכשר מהרב הגאון הגדול בבאניהאד והוא חזר עתה מ ההכשר ומפרסם, שקבל

כהגאונים, אשר הצטיין בהם הדור העבר, אנשי הכשרון הולכים ומשתמשים מתוך תחומי בית המדרש, הולכים ועוזבים ארבע האמות של ההלכה, כי מה להם ולצורה זאת? כבוד לא ינחלו עוד בעד תורתם, רבנות לא תנתן רק בעד בצע כסף (או בירושה, המערכת) ועבודתם בקדש איננה עוד עבודה של אהבה, כ"א של עבדות והבנעה. זכורני שלפני כמה שנים השתעשעתי עם אחד מחברי הרבנים בגליצא, ובמשך דבריני העיר בשחוק מדאיב לב: "היו ימים שבעת אשר הכנסתי את אצבעותי לתוך צלחתי גם בהיסח הדעת ואוציא איזה מטבע, עתה אני מכנים בכונה והיא ריקה, הרבנות הריקה מכיס את מטבעי האחרון", והוא נאנח, כי פרנסתו היתה מצויה לו בדחק גדול, ועל-כן הנכם רואים, שהרבנים המדרנים אנשי השם, אינם כלל בארצם ואינם נזקקים לבתות השונות אשר בגליצא. הרב הישיש והחרד דר. דינה בן עיר קראקא, הוא רב בולל באמשטרדם, דר. מרגלית הוא בפלורנץ, ורבים אינם רוצים כלל ברבנות האוכלת את בעליה. הנה דר. חיות, נכדו של הרב הגאון רצ"ה חיות מזולקיב, הוא פרופסור, ועוד רבים כמוהו, כל אלה, שהיו יכולים לעשות הרבה בעד עמם בארצם נתנו גט פטורים לתורה ויבדלו לגמרי מקהל הרבנים.

לפני שבעים שנה, עת מת החכם ר' יוסף פערל במרנופול הספיד אותו הרב ש"ר בדברי ר' צדוק המובאים ביומא (כ"ג). וישאל את השאלה: על מי להביא כפרה, ומתוך דבריו נכר, שרמז בהספרו לא רק אל המת, כי-אם גם אל החיים, שדמם נשפך ביד אהיהם, ובהספרו על רנ"ק (בכרם חמד 6) הוסיף לפרש את דעתו בדברים מאד ברורים, "אחי ואחובי, ארצי ועמי, את אדמת נעורי איך נשארת! איש ואיש אשר יולד בך הלך ממך, מהם אשר היה ביבולתם ומהם רק ברצונם להעלותך משפל מצבך ולהושיבך עם נדיבי עם אלהי יעקב, בין אלה החפצים ביקרך מניתי גם את נפשי, חפצנו רבות ונכוחות, אך כאין נחשבנו בעיניך", אי אפשר להכפיל פה במכתבי את כל דבריו, אשר עודם אמתיים ונכונים, כאלו לא עברו כלל שנים רבות כאלה מאז כתבם אחד מגדולי עמנו, כאלו עמד גלגל הזמן על מקומו והעתים לא השתנו כלל, אמנם השתנו לרעה ולא לטובה, התורה הולכת ומתמעטה, בתי-המדרש הולכים ומתרוקנים, חכמת ישראל מתכווצת לתוך דרישה צנומה וחקירה חלודה, עס-הארצות מעבר מזה וכחש ופריצות מעבר מזה מוסיפים להכות את לב האומה בשממון ויאוש, וכל התנועות החדשות לתחייה, שפרוותיהן הריקות ממלאות את כל חללן, לא תצילינה את הדור הבא מבחש, ועל החרדים והמשכילים היחידים להתעורר לעשות דבר, וקודם לכל לעשות סדרים בהנהגת הקהלות ולפתור את שאלת הרבנים, ומה אני קורא במודעה קטנה, אשר הדפסת בעתונך הנכבד באותיות כל כך קטנות, שאיש מצוין, גאון וחכם גדול, איש אשר ברבה רבה בו, אחד מיחיד הסגולה בתכונתו וטהר נפשו אידיאליו ושאיפות נפשו, נבחר לרב באחת הקהלות הקטנות, באיזה פנה צרה ונשכחת בקצה גבול גליצא, האין זה חמא אשר קהלות ישראל בגליצא לא תוכלנה בפרו? האם גם הוא היה עוכר נפשו, שלא עזב את ארצו לבקש לו מקום בארץ אחרת? הוזה היא תודת עמו לו על אשר הקריב את חייו על מזבח אהבתו לארצו?

הנה עתה כמעט כל הקהלות הגדולות מבקשות להן רב גאון ומשכיל, רב מצוין בתורתו ובתכונתו? למה לא יבהרו בו? למה לא יבקשו אותו לקחת את המשרה עליו? האם יחבו עד אשר יעמוד בעבר על שוק הממבר, להראות את מעורמי גופו להתיפות בעיני בוחריו בחניפות ובחריפות, בשפלות ובהכנעה? — צר לי עליך, אחי הסופר, אתה העורך, שגם עיניך כבר הומכנו כל כך לחשך עד אשר אינך רואה את הכושה המוסרית, שהנך מפרסם בעתונך ואינך מברז עליה ואינך עושה חובתך, חובת צופה העומד על רמת המצפה, בושה היא ואברה גדולה לכל קהלת ישראל בגליצא, שרב גדול כ"י משולם ראט יקבר את חייו ובשרונותיו נקהלת בורשמשוב.

יהודה ליב לנדא.

דורס הפושט על נבלה. גם גלה סור, ישום ארם לא שנא כל כך את האנשים האלה כמו לואיגר רכס בעצמו (שהשתמש בהם רק לצורך כבודו, לפי שאנשים הגונים לא חפצו בו). כמעט התפוצצה המפלגה בגלוי הרז הזה, אך מנהליה החסיס על המשרות ועל השכר הטוב התלוי בהן, דבקו את הפרצים בטלאים לפי יעשה וכפו את המוציא דבה לחזור מדבריו. — הפרצים במפלגת הפרוד האונגרית מתרבות. אנשי יושט הולכים ונשמטים מאחוריו אחרי הנבלה שנעשתה כהיכל הפרלמנט והממשלה לזכרה את הארץ. — הצאר הרוסי הוציא פקודה, שאין פִּינלנדר ממלכה עומדת ברישות עצמה ורק בענינים הפנימיים היא נפרדת מרוסיה, אבל בעניני הצבא והפוליטיקה היא אחת ממדינות רוסיה ובהם היא תלויה בדעת הממשלה הכללית והרומה. הדבר נמסר אל הרומה להסכים וכרי שתסכים. עד עתה נחשבה פִּינלנדר כממלכה בפני, שהקיסר הרוסי מושל גם בה.

שונות. בעיר סנד גאפ במדינות קנטוקי באמריקה הצפונית ישנה אישה בת צ"ה ישנה, שיש לה בנים ובני בנים תק"פ נפש והדור הרביעי כבר גדול ובקרוב תראה דור חמישי. — החר הוולקני אֶטנה על האי ויציילא התחיל להוריק ברעש גדול אבנים ועשן ולבת אש על סביבותיו, על כל הכרמים, הגנים והכפרים במרחק קילומטר אחדים. מטיז פיות נזרקה הלבה הבוערת ברעש על הארמה הגועשה ורועדת והאנשים נסים מפחד. — בעריס-אביבה, עיר ממלכת כוש (אכסניא), מת הנגוש (קיסר) מלך. אישתו הקיסרית מאימו, שמשלה בארץ כל ימי מחלת בעלה, הורדה מכסאה בידי ישרי שבא וכן בתו ליד איכאסו, נער בן ט"ז שנה, ימלך תחתיו. — סוחרי עורות החיות באשכנז ובאנגליא החליטו להוקיר את מחיר כל מיני העורות עד מחצה, כי אין החיות יכולות עוד להספיק כל כך עורות לכל השחצנים, הרוצים להתהדר בהם, כי ההשתמשות בלוקסוס הולך ורכי. — בכפר אַקאריטא בפלך סמטר באונגריה כוננו אנשי המקום בילי מוצאי חגם מחולות כָּאָס מכוסה ולמען לא יתרחקו שמה אנשים יתר מדי סגרו את פתח האסם בקרישים ומסמרות. עשיית התפוצצה ותבערה פרצה בבית ולא היתה להם דרך לנוס, שלש מאות ועשרים נפשו אדם נשרפו ושבעים נפצעו קשה. רבים נשרפו לאפר עד שאין להבירם.

ועד הרבנים ואספת הרבנים בפטרבורג. בפטרבורג החלו ועד שבעת הרבנים, שהוא כעין סנהדריה קטנה ואספת מ"ב הרבנים, כעין סנהדריה גדולה, את ישיבותיהם. בראש הועד יושב הרב הקייסני ר' משה ליב צירלזון (שהיה גם בקונגרס הרבנים בקראקא) ובראש האספה יושב הבראון דוד גינצבורג. האספה קבעה שלש קומיסיות לענינים מיוחדים, אחת ליסוד הקהלות, אחת לשאלת הרבנות ואחת לשאלות דתיות. הקומיסיות יכנסו לישיבה במונים קבועים בכל שבוע וכן הישיבות הכלליות. רבים מרבני התורה מחוים דעתם לבטל את הרבנות הכפולה ולמסור לרבני התורה את הנהגת הסטריקל. אנשי הועד נשבעו בכיחם לפני פתיחת הישיבה. האספה כבר קבלה תקנות הקהלות העתידות להוסד וברוב דעות נגמר, שעל רבנים חדשים לרעת השכלה כללית, להפטר מהרבנות הכפולה. אך הרבנים מכבר לא יפסלו.

קרויטוואן — קדושי הכמרים הרוסים וצוררי ישראל עושים את הצורר הידוע קרויטוואן, הנבל והגולן והרמאי הפשוט, לקדוש, להתפלל לו ולחם לו מופתים ונפלאות. על קברו מתאספים בכל עת להתפלל. בזה הם עושים רדיפת היהודים ושפיכת דמם עם קדושה נוצרית למושג אחר.

שרים יהודים. מלך איטליא מנה את המניסטר היהודי לעבודת הארמה לואידי לוצאטו לראש המניסטרים. אם יצליח לכונן מניסטרים חדש יהיה הוא היהודי הראשון בראש מניסטרים בזמן ההדש. לוצאטי כבר היה, כידוע, מניסטר לפיננץ כמה פעמים. את ציר הפרלמנט היהודי ברזילי מנה המלך לציר ממשלתו בחינא. ומלך אנגליא מנה את עורך הדין רופוס איזקס לפרוקטור ראשי בממלכתו, משרה השווה למשרת מניסטר, ואת בן הלורד סווייטלינג (שמואל מונטאגו החסיד האנגלי הנודע) למניסטר על עניני הודו.

לואיגר מזרע היהודים. בגלל פרשת יחוסו של ראש האזרחים הוויני בעתוני צוררינו, המבקשים

מכתב מאונגרי.

עם הרעיון הלאומי מתפשטת בארצנו גם השכלה עברית במקומות רבים מכוננים חברות להכמת ישראל, ביבליותקות ונשפים עברים ואלה הם כתרים בפני ההתבוללות. בבודפשט החליטה חברה יהודית להוציא ירחון עברי בשם "היהודי". אונגרי לא זכתה מעולם לעיתון עברי, כי העברית פסלה ומוהרמה, אע"פ שהתבוללות והתתפשות בשרות אפילו להרדים שבתהרדים. אבל הרעיון הלאומי שנה את המשפטים הקדומים ויודעי עברית מתרבים בארץ. ובכלל מתרבות פה ההשכלה העברית והאינטרסה לענינים יהודיים כלליים, כמו שנראה מן העיתונים היהודיים הרבים. מעולם לא היו בארצנו רק שלשה עיתונים, העוסקים בעניני היהדות ועתה ישנם העיתונים האלה: "אללג' יודי" צייטונג, יומי אשכנזי בכתב עברי להרדים, "פרעסבורגער יודי" צייטונג בכתב אשכנזי לציונים, "אללג' יודי" רונדשארן, שבועון אשכנזי למורהים, "אונגרישע וואכענשויפט", אשכנזי לציונים, "Egyenleség" אונגרי לנאורים, אבל נלחם בעוד קניני היהודים וזכותם, אֶרֶן Magyar Zsidó אֶרֶן החרדים, עתון שבועי אונגרי לשומרי שבת ועתון חדשי אונגרי לציונים. — בעפערעס נוסדה מהדש החדש אחבת ציון על בסיס המורתי ויש לה ארבע מאות חברים.

באונגריאזר הפרו באדמה לחצוב יקב ומצא: מצבה עברית קבורה שלש מתד עמוק באדמה, היא מלפני שי שנה. מ"ח רובין.

מכתב מטורקיא.

קרישטא. המופד המפרסם משה חבון פח דבר עם המניסטר לעניני ההנדק ושאלהו בתוך הדבור באיזו לשון צריכים היהודים להשתמש ולשפחה בתוך שפה לאומית אחרי שבלשון הטורקית אין משתמשים בכל המפלגה ובכל מדינה שולטה לשון אחרת, בערב ובסוריא ובבבל ערבית, באיזו מדינות באיזו הקטנה ויגית, במקדון בולגריה ובאלבניא אלבנית ובצפון-מזרח ארמנית. המניסטר ענה, כי אחרי הלשון הטורקית על היהודים בלם להשתמש בלשון העברית בתוך שפתם הלאומית, הממשלה רוצה, שכל עם ועם ידבר בלשונו והיהודים בל ישתמשו בשום לשון אחרת דק בעברית, כי כל לשון אחרת תביא עמה השפעת ארץ אחרת עליהם. (הדברים האלה מכונים כלפי "אליאנס" וה"עודה" הרוצים לעשות את היהודים בטורקיא בעל כרחם לצרפתים או לאשכנזים. המצי). דומה היה דבר גם מנהל הטורקים הצעירים ד"ר נאזים בני ושבח את שפת עבר כשפה לאומית.

הדבר, שכל לבנת אחינו מוסימים אליו בטורקיא, הוא ענין הצבא. העבודה בצבא זכות היא לנו, שבאה עם החשמה ומכשירה את היהודים לכל משרה, אבל קשה להתרגל בה. כמעט כל הלקוחים לצבא (עתה נלקחו מבני כיה וכו') הם בעלי אשה וילדים ואלה נשארו בלי משען. בעיר הממלכה נוסד ועד, לתמוך בידיהם. הרב חכם בשי בסאלוניקי פעל אצל הממשלה, שלא ימשכו את גורל היהודים ההולכים לצבא בשבת, והיהודים בצבא יהיו מפשים בשבת, ללכת אל ביתהבני.

אָסָא בני, נציב ארגה באיזו הקטנה, הוסר מכנו בדבר חובת בארמנים, שקרה תחת ידו. לנו חשב הדבר, כי השר הזה היה לפני שנתים נציב יפו ואז בקשו שונאינו לעשות זבח ביהודים ביום הפורים.

כותבי השטנה עלינו לא הדלו, עתון טורקי אחר פה מזהיר את הממשלה מפני היהודים הזרים בירושלם, שיסדו חברה ליסוד מושבות יהודיות בארץ ולא שלום יחשבו על הממשלה. הדבר נחקר ונודע שאין דברים ואין יערי. לא בפעם הראשונה הוא מחפש עלילות עלינו. על ההבס בשי לבקש עצה לשים מחסום בפניו.

ציר אמריקה היהודי אסקר שטראוס סוכב עתה בארץ, לבקר את כל קונסולי אמריקה בערי טורקיא. בימים האלה בקר את סאלוניקי. ההבס בשי ר' יעקב מאיר והחברת היהודים ויתר האגודות קבלתו בחבה. בדבריו, שדבר באספה, הגיד, כי היהודים הם ברכה לארץ וכמו שהם מביאים תועלת רבה לארצות חברות באמריקה כן יהיו אנשים הרוצים ובנים גם פה, לעזור לתחית המזרח.

הרב חבולל ר' חיים נהום רוצה להקליל את הועד הלאומי הגדול של קהלות טורקיא בקיץ הבא, לשנות את הסתדרות הקהלות ותקנותיהן ועד הקהלה הראשית בקושטא יבדל מן תועת הלאומי וכל קהלה שתתקף בו כפי מספר נפשותיה באופן שקהלת קושטא לא תדרה עוד ביתר הקהלות כמו עד כה. גם יקצב זמן שלטון הרב הראשי ובאייבה העם, שלא יאריכו עוד ימי ממשלתם כל ימי חייהם.

יעקב פרחיה.

מקורב ומרחוק.

ענינים מדיניים. המפלגה הנוצרית-סוציאלית בווינ נדונה בשבוע שעבר ע"י בן בריתה ידיד לואיגר יועץ העיר הרבא. שגלה באספת-עם את אפי מפלגתו חישה את חרפתה והציג אותה ערומה כמו שהיא. אנשי-בצע, עושיקי העם, רוצצי רלים, מטעי פתאים, ישמאנו להמתין עד שימות אדונם לואיגר, כי בעורנו חי וסוכל יסורים חלקו כיניהם את ירושתו, את משרותיו, כעוף

תורה רבה לכם; אינני מן השותים, זאת אומרת: אינני חלילה אנטי אלכחולי. טפשות... ראשית יונא אני את כל האנשים והמתנגדים... ושנית סוכר אני, כי כל יהודי בגלות מחויב לבסומי לא רק בפוריא, כי אם גם אחרי הפורים, והדברים ק"ו: ומה בגלות הפרסי, שלא קם עלינו אלא המן אחד להשמיד ומרדכי אחד להציל, חיב אדם לבסומי עד דלא ידע, עכשו בגלותנו, שבכל יום ויום עומדים עלינו המנים רבים לכלותנו ומרדכיים רבים (כלל-פערזארגערס בלעז) להציל, עאכויכ שמחויבים אנו לישנות ולחזור ולשנות... הנה לכם אחי, שכדרך כלל הנני מהמצדדים בזכות השתיה, אלא שעתה נמנע אני מלישתות, פשוט מפני שגם בלעדי השתיה כדת כבר סוכב ראשי עלי כמ"כרמל"...

החרף האחרון, לא עליכם, הכביר עלי מאד את אכפו ומשטש את האנך... שבמורה... הרי אחי מה לא עבר עלי בזמן הזה? הגעו בעצמכם: ועירה קולטורית כברלין, הכנסיה הגדולה בהמבורג, האספה הכללית של פועלי-ציון בקראקא, שלשה נחשולים איומים כאלה קמו עלי מכל עברי, להטביע את אנית גלותי, מלבר הגלים הקטנים פה וישם: לילות החרף בעירות הקטנות משעממים מאד ועסקנינו המציאו להם רתחולות שונות במה לבלות את העת, כמו: בתי-קפה, משחק-קלפים ועוד דבר אחד, שקוראים "חברות" או "אגודות" בלעז. ואלה האחרונות צעות ונובלות, נובלות וצעות בקקיון ריונה חרישים לבקרים, וכל אחת מהן באה בחבילות מלאות תכניות, פרגמות, פלטפורמות, הצעות ועצות שונות, וכל אחת מביטה עלי מתוך אספקלריא אחרת ומדברת אלי בשפה אחרת — ומוחי הציץ קצת יותר מדי לתוך תוכם של הרברים האלה ונפגע לא עליכם. אולם ישוב אותו מעשה: הקביה יושלת את המות אחרי המכה ואת הרפואה לפני המכה. ובאותה ישעה שנפלת לתוך עצבות גלותית והתעמקתי במחשבות אי-ברורות — באותה ישעה בא הד"ר פ. אֶפֶנהימר ויסטר סטירות אחרות גרמניות על להי העבריות עד שנתארס... וראמר לי: הוי שומה קום והפג אחת על הרצפה, ותבך ומיד התפכחו חושי לראות נבוכה...

וזהו אחי, הבשורה דמוכה, שהפצתי לבישרכם. כישבאו המים עד נפש העם היהודי, בשעה שרבי החובלים של עמנו מתאמצים בכל כחם להגיע את אניתנו עד חוף בטוח, בשעה שנבנהלים אנהנו על רכושנו הלאומי, שלא ישמך בזרם האירפי הכללי, בשעה זו בא מורנו ורבנו פרנץ אֶפֶנהימר וילמד אותנו ישאין דבים ואין יערי, אין כאן לא עם ולא עדר... לא קולטורה עברית ולא דת עברית, יש רק קבצנים אחרים (ז.א. אנהנו ציוני המזרח), הרואים למצבם החמרי... לארוחה שמננה... וישנם אדיאליים אחרים במערב, הנקראים כשם: "ציונים מגזע העם היהודי"... ואלה האחרונים יביאנו בקרוב לציון ברנה, וישם נישב איש תחת גפנו ותחת תאנתו. — הנה כי כן נוסף בבית-מדרשם של חכמי המערב על הכנויים הישנים, פולני בן דת משה, גרמני בן דת משה וכו' — כנוי הדיש: "ציוני מגזע העם היהודי". — ובכן, מול טוב לנו, ציוני המזרח, מול טוב לנו ולכל ישראל, כי ילד שעשועים חדש יולד לנו, חבר הדיש נתן לנו: ציוני חדש מגזע העם היהודי...

הנה לכם, אחים, כים-המן מאוחר, משלוח מנות לאחר הפורים.

בנציון סינק.

קלה עיני.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. שני זקנים מהשובי קהלתנו מגדולי הדור הקודם נפטרו. היר יוסף קרנגל בן צ"ז שנה. לפניו היה גביר, נדיב ושוה, פרנס הקהלה, נכבד ומרומם, כי היה ת"ח ובעל צדקה ובעל נפש עדינה. הספידתו בנו הרב המבוכד מיה מגדל קרנגל (מחבר שם הגדולים השלם). הנפטר השני הוא הגביר היר ליב לבנהיים בן פ"ז שנה, שהיה פרנס הקהלה ועסקן צבורי גדול. כל ימיו עסק בערכי הצבור באמונה. חמשים שנה היה גבאי ח' ת"ת וביגיעו נבנו שני הבתים הגדולים של ח' ת"ת, ארבעים שנה היה גבאי ח' בקוד חולים, גם באיסוף זקנים ובחברות אהדות פעל הרבה. אצל בית הת"ת הספידתו הרב הכו"ץ ר' מגדל דמשק בדברים של מעט ואצל בית מדרשו, אנשי אמת הרב ההרף ר' מרדכי טרלר, תנצב"ה.

למת המצפה.

גלות האדם*

פרק שמיני.

מאת ד"ר שלמה רובין.

ישכר ועונש.

ההמון קורא עבודה לתהלוכה את האלוה בדרך
דקה ותושיה, לפי "יכלת נפש האדם לפעול, באופן
בכל התרגשות גופו או כל ציורי הדברים יתיחסו
ב"ה הרעיון מאלוה" (אתיקה חיה י"ד לשפ"נוזה) "הדבק
אלוה באהבה רוחנית, הממלאה את כל יצורי רוח
וזו גם יחדי" (שם ע"ז) "ועורך מחשבותיו ובקשותיו
נפלותיו ותקוותיו לאלוה, אשר לא ימוש מזכרונו אף
פע אחד, שהוא אושר האדם היותר גדול". לכל זה
וא קורא עבודה, "עבודת האלקים". ואמרו "עבודה זו
פלה" והתפלה לאלקים נקראת עבודה בכל הלשונות,
מזו בליא Gottesdienst כאלו היא עבודה קשה לצרך
קב"ה עצמו מאת האדם בחיר היצורים, ובאשר האדם
גיל לקבל שכר בשביל כל עבודה, ע"ב הוא
יחל גם מאלוה שבר הרכה חלף צדקתו ומעשיו
טובים, כמו חלף עבודה קשה, כאלו הצדקה לכרה
התדבקות באלוה איננה האושר והנחת בעצמם, כ"א-ם
כרות לאלוה, כאלו כביכול היה צריך באמת לעבודה
זאת, החסרה לו בדמיון האדם כרום גאותו, עוד רגיל
אדם להענש בגלל איזה מעשה רע ופעולה מזקת,
סורו בחיו מדרך הרע בעיני האלוה, הוא עושה זאת
ק מפני יראת חענש בעוה"ב, ובכלל הוא בכחינת
זור מרע ועשה טוב" כעבד כנעני ולא כבן חורין
מעלת האדם.

נגד הרעה ההמונית הזאת, שגם מקורה היא
אות האדם לחשוב, כי האלקים צריך לעבודתו ולעזרתו,
תעוררו כבי קדמונים ואחרונים. בין הקדמונים נחשב
מאמר במשנת אבות: "אל תהיו כעבדים המשמשים
את הרב על מנת לקבל פרס, אלא היו כעבדים
משמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס." —
אמת מעשים טובים יבשרם בצדק, כמו שמעשים
רעים ענישם בחינם, שגם זה רצון משנת אבות באמרה;
כר מצוה מצוה ושכר (היינו עונש) עבירה עבירה;
ה ברר ג"כ פילוסופו ר' הסדאי קרשקש בספרו אור
מ"ב כ"ב פ"ה, שהעניש והגמול האמתיים הם הנפשיים,
יגיע מספר, יראה פעם אחת את הפלוסוף העגל
הצב עומד אצל חלון פתוח ומביט השמימה אל הבוכבים
ואל אות: מורי, היש לנו ליחל משם דבר? וענהו
פילוסוף: מה תבקש משם? האם תדרוש שכר טוב
ל אשר פונת את אביך ולא הרגתי את אחיך? !
חכם קדמון אמר: כל הנוהגים במעשיהם לסור
יע רק מיראת העונש בניהנם ולעשות טוב אך בתקות
כר בג"ע, הם מטריאליסטים מוסריים בקרב בעלי
יתות, שלחם הצדקה והדת ומעשים טובים אך למשא
יחלים להיות חפשים מכל זה אחרי מותם, ולקבל
שכרם חלף עבודתם ותמורת צדקתם, נאום שפינוזה
בספרו הנ"ל (ה' מ"א) ומוסיף לאמר שם: "ולא בלבד
תקות השכר, כי גם וביחוד יראת העניש, שלא יתיסרו
אחרי מותם ביסורים נוראים, מכריח אותם להיות על
חקי ה', כפי האפשר לחולשת דעתם ההמונית.
ולא היתין לאדם ההמוני בגאות הות נפשו זאת
תקוה והיראה, ולוא האמינו כי הנפש תמות עם הגוף
אין חיים ארוכים להעומסים עליהם עול הצדקה
בזאת ה', כי אז לא יחדלו ללכת בשרירות לבם
סור מדרכי ה', השובן בקרב לבם כמו בכל נמצא
נולם, זה נראה לי מתנגד אל השכל, כמו אדם
דעו שאי אפשר לו לכלבל את גופו לעולם במאכלים
ויאים ובחר להשביעהו ברעל וסם המות, או בחשבו
נפשו איננה נצחית ונצלת ממות, יואיל להיות משונע
חיות כחסר דעה, ולרכוב בגאותו שחקים, ובוה נראה
י כמה גדול כהו של חכם וכמה יפה חסנו על
גער הנמשך בחבלי התאוות, ומתהלך בארץ הצדקה
למען השכר (שם 42 5 סכוליע), שיהיה גדול

האלה עזרה כלכלית ומשפטית. — הה' מכלכלה או תומכה ליה בתי לסוד, מהם ד' בגלוציא, ו' ברוסניא, ג' בבולגריא, ג' במודקיא ועשרים בא"י. גם ברוסיא תימכה הה' בים למלאכה. העזרה העקבית ליהודי רוסיא עוזרה הה' בתמכה את הגולים, כי אין עצה אחרת. כמאה אלף יהודים גלו בשנה שעברה מאירופה ומהם יותר מסיף אלף מרוסיא. לתכלית זאת קבעה הה' ועדי עזרה ולשכות בכל ערי הגבול ובכל ערי ההוף ובערים המרוכזות, לעמד ליסוד הגולים. בענין הנדירה עובדה הה' ביחד עם ועדי יקא אשר בערי רוסיא. כל הכסף, אשר הוציאה הה' בשנה שעברה לעזרה ולתרבות, עולה לחצי מליון מאדק.

הזירגון בדומה הרוסית. הועד הממונה על החנוך בדומה הרוסית חוה דעתו עוד הפעם על הזירגון היהודי, כי אינו בכלל הלשונית ואסור לעשותו לשפת הלמוד בב"ס. חוששים אנו, שרק בעבור האיסור הזה יתחזק הזירגון ויוסף אמץ, כי בעבור הגזירה יתקדש בתוך היהודים. אם יחיה הדבר לחוק יש לחוש, שתאסור המטשלה גם על ההדרים והת"ת ללמד תורה בתרגום זרנגובי.

גאולת מושבה אישכנזית בא"י. "אונזער לע-
בען" מוריץ, כי חברת יסוד מושבה יהודית חדשה בא"י
ע"י יהודי ביאליסטוק ולרדו הצליחה לקנות את אדמת
המושבה האשכנזית (נוצרית) רפאים. האשכנזים יוצאים
משם לאפריקה.

יהודי רומניא אצל המלך. יהודי רומניא שלטו
צירים אל המלך קארול ואל ראש המניסטרים בראציאנא,
לבקש שלא יחשבו את היהודים הנולדים בארץ כזרים,
שיחולו עליהם הגזירות הקשות, שנגזרו על הזרים.
המלך והמניסטר קבלום בסבר פנים יפות, אבל מוכן
מאליו, שלא יועילו מאומה, כי הן בזון נגזרו הגזירות
ולא בשגגה ומהבקשות לא ירד לב ערצים.

נוצרי אופה מצות. בלנדון הכשיר אופה נוצרי את תנורו ואופה מצות לפסח בהשגחת רב במדה מרובה, האופים היהודים קוראים תגר על זה לפני הנהגת הקהלה, כי יאבדו משכורתם ולא יוכלו לתת מצות לעניים חנם כמנהגם.

אי"ק"א. ההסתדרות הכללית, ליסוד מושבות לגולי היהודים במזרח, שנוסדה בברלין, למשוך את כל עשירי עמנו וכל הקהלות הגדולות לרעיון החזרת היהודים לא"י וסביבותיה, וואה פרי טוב בעמלה. באספה האחרונה, שהיתה בשבוע שעבר בברלין, נספחו אליה רבים מגדולי היהודים בברלין, שהתנדבו נדבות הגנות והתחייבו לתת תרומות קבועות מעשירים עד חמישים מארק בשנה. הרעיון הציוני העקרי יוצא ע"י ההסתדרות הזאת מרשות היחיד של המפלגה הציונית ונעשה קנין כלל ישראל וגדולות יש לנו לחכות על ידה.

קנאה ביהודי ירושלים. סמן טוב הוא לנו
שהתחילו כבר להתקנא בהצלחת אחינו בא"י. בבחירות
למועצת העיר בירושלים הצליחו אחינו לבחור בשני
יועצים יהודים ובמחמדי אחד מידידיהם. על זה כעסו
הטורקים וערכו מחאה על הבחירות ועמלו לבטלן. אך
הנציב ידע, כי בצדק היו ולא שמע להם. ונוצרים
שולחים מכתבים לגדולי עתוני אירופה ומתארים את
כבוש א"י ביד היהודים בגזומות, להעיר דאגה בין
הנוצרים.

היהודים בגואיאנא. במדינת גואיאנא ההולנדית אשר באמריקה הדרומית ישנם כארבעת אלפי יהודים, יונם בעיר הראשית פאראמאריבו. הם נחלקים לשתי קהלות, ספרדית ואשכנזית, ישת"ץ חרות על דתן. הממשלה מנתה שם את היהודי דוד דאקוסטא לראש בית הדין העליון. רוב בני הקאקא, בננים וצוקר הם ביד יהודים וכן מכרי הזהב ובתי החרשת. המושבה היהודית הזאת היא מהראשונות באמריקה.

עֵהָרַעֲנוּוֹאֲרַט. בבית יין אחד ישבו אֲפִיצִידִים אֲהָדִים מִסָּבִיבִים וּפִטְפִטּוּ. בֹּא יִהְיִידִי הַבִּיתָה וּסְפֹר מִקְרָה נִפְלָא, שְׁקֵרָה בְּעִירָה. "זֶה שְׁקֵר", קָרָא אֵלָיו אֲפִיצִידִי אֶחָד מֵהַמְסָבִיבִים. "הָא לֶךְ הֵעֵרָהֲרַעֲנוּוֹאֲרַט שְׁלִי, כִּי אִמַּת הַדְּבַר. מֵאַיִן לֶךְ, יִהְיִידִי נִבְזָה, הֵעֵרָהֲרַעֲנוּוֹאֲרַט זִי גַעַר בּוֹ הָאֲפִיצִידִי בִלְעָג. יֵשׁ יוֹשֵׁ עֵנָה הֵיִהְיִידִי", לִפְנֵי שְׁלֹשׁ שָׁנִים הָיָה פֹה אֶחָד בְּצֵאָה וְלוֹהֵה מִמֶּנִּי מֵאִתִּים זְהוּבִים יִתְּנָן לִי הֵעֵהָרַעֲנוּוֹאֲרַט שְׁלֹו לַעֲרִבְקוֹ, כִּי בְּשֵׁרָם יַעֲבֹר־הִדֵּשׁ יוֹמִים הַיִּזְרֵם לִי. הוּא נִעְלָם וְהֵעֵהָרַעֲנוּוֹאֲרַט עוֹדֵנּוּ בִידֵי..."

תולדתו בפקידים קדמונים באוסטריא, שנקראו לואיגר, מזכירה ה"אסמ, וזכנשריפט", כרוניקה ישנה מהעיר קלוסמדייבורג, שכתוב שם על-אדות גזירת שמד, שהוציא הדוכס אלברכט ונהרגו כמה מאות יהודים על קדוש השם, בוויין לבדה נשרפו ר"מ יהודים, רק יהודית אחת, אשת היהודי שבערליין, המירה דתה והיתה לאשה לאזרח נוצרי ושמו לואיגר, אבות הד"ר לואיגר באו מן המחוז ההוא. ראש האנטישמים היה איפא נכד היהודית ההיא, כמו משנהו ד"ר פורצר, שהוא בן מומרת, בן דודתו של הסופר היהודי לודוויג אוגוסט פראנקל.

מזל. בווישניץ אצל בוכניא חיתה' בבורת
מועצת העיר. שם רוב האזרחים יהודים וגם במועצת
העדה היו באי-בחס הרוב עתה בקש הבחן הקתולי
לכבוש את המועצה בשביל קתולים. דרך כבושה
הלא יש למנהלי הפולנים, הדרך אשר סללו הבלוים.
המנהל הפולני בא אל הרב ודורש ממנו שיעשה
רצונו ואם לא... והרב כרחל לפני גזוויה אין לו רק
לשמור ולעשות. כן היה גם פה. היהודים נלחמו על
זכותם, אבל מבית הרב עזרו לקתולים ללכוד את
העדה. בן הרב היים ברבל מסר נפשו בעד הכמר וגם
הרב החסיד ר' נטלי והמה הכריעו את הכף לצד
הנכרים והעיר היהודית נמסרה ליד נכרים. כן מראה
פני רב, שאין בו דעת, העולם, שאינו בקי בשום דבר רק
בספרי פלפול. לפניו אם מסר איזה בוגד יהודי זכות
יהודים ביד נכרים היה הרב מנדהו ומציאהו מכלל
ישראל, השם "מסור" היה לזוועה, והיום נטלו רבנים
תמימים את התפקיד היפה הזה בידם. היפלא איפא,
שרבנים כאלה שנזאים לעדתם? ומה תסכול התורה
והיהדות, בי הרי אלה באי-כחה. ויש מעזים עוד
לפצות פה ולאמר, כי רבנים בעלי דעת הם מחריבי
היהדות.

שְׁפִיכָת דָּם בַּמָּקוֹם בִּידוֹמ"ק. חֲבֵר נֹסְעִים
מֵאֲמִרְקָה בָּקְרוּ אֶת בֵּית מִסְגֵּד עֹמֶה, הָעוֹמֵד בַּמָּקוֹם
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּירוּשָׁלַם. מִחֲמַדִּי אֶחָד רָאָה, כִּי הֵם מְשִׁיחִים
בְּשַׁעַת הַתַּפְּלָה וְנוֹהֲגִים מְלֹת רֹאשׁ בַּמָּקוֹם הַקִּדּוּשׁ
בְּצִלָּמָם אֶת הַהִיכָל בְּמִכּוֹנָה פּוֹטוֹגְרַפִּית. הַקֵּנָאִי הוֹצִיא
אֶקְדוּחַ וִירָה פַעַמִּים אַחְדוֹת, כְּדוֹר אֶחָד חֲדָר אֶל עֵץ
אִשָּׁה מִן הַנּוֹסְעִים וּכְדוֹר אֶחָר מִחֵץ שׁוֹק אִשָּׁה אַחֶרָה.

הברר העזרה. להברר העזרה של יהודי אשכנז היתה אספה כללית שנתית. הבררה הזאת צעירה היא מכל ההסתדרויות הגדולות ומכל חברות ההסדר של היהודים וזכתה להתחבב על כל העם בלי הברל מפלגה יותר מכלן, כי היא דואגת לא רק בעד יהודים, כי אם גם בעד כלל האומה, לא רק בעד ההוה, כי אם גם בעד העתיד. הכנסותיה התרבו גם בשנה הזאת בעין אלת מארק. כל ההכנסות בשנה שעברה עלו לסך 277.000 מארק. פעולות חת' התקומו בכל המקצועות. להבא יגדל כח החת', יען אחדים מראשיה נבחרו גם בוועד החת' י"א וכיהו ויש תקוה, כי שלש הבררות הגדולות והעשירות האלת העבודה שכם אחד בעניני כלל ישראל. הדין וההחשבונו המפורט מאד אור בהיר על מצב היהודים בארצות ענים. עני היהודים בגליצא מוכרם לצאת בגולה והם הולכים ומתמעטים. בשנת 1900 היה מספר היהודים בגליצא 811.000 ובשנת 1908 רק 793.360. הנהגת המדינה בכך שמה לב לעני היהודים, אבל לא תוכל להושיע, גם אין חפץ הזק לזה. לפני עשרים שנה החליטה הנהגת המדינה, לתקן בהים של היהודים לחמוך בידי עובדי אדמה יהודים ובעלי מלאכה, אבל ההחלטה נשארה אל הניר. גם ההתקיעצות הנכחית לא תועיל, כי המדינה עצמה עניה ואין רצון אמתי להושיע. העם במדינה ענין את היהודים ומחבון להכחית לו כל משה. בכל תקון הנעשה במדינה ופסידו היהודים. קשה להושיעם בארץ עצמה. ובכז עמלה החת' ביהד עם חברת עזרת גליצא של יהודי ווין, לעזור כפי האפשר בתעשית בית, להמציא עבודה לנעדרות. גם לנערים תעזור החת', לעשותם לאנשי עבודה. עיני נערים נשלחו בשנה שעברה למערב אוסטריא, ללמוד מלאכה. החת' עוזרת להברות הלואה בשביל הנונים ובעיני, תמכה גני ילדים בסמינלם, בקולומית ובטרנוב ובית היתומות בטרנופול. בזמן האחרון קנתה החת' אחוזה נחלה גדולה אצל האגנבור באשכנז, לקלוט נערים גליצייים, ללמדם עבודת האדמה. בתוך יהודי גליצא עצמם נכרת רוה חדשה, הם מתחילים להבין ערך עזרת עצמם והסתדרות, להגן על עניניהם ולהטיב מצבם הכלכלי והתרבותי. — רש מזה הוא מצב היהודים ברומניא. נשיא החת' מר דומס סימון בקש מאת ראש ממשלת אשכנז, להשתדל אצל ממשלת רומניא בשבילם וספר לו את צרותיהם ולהצם. ראש הממשלה ענהו: יותר ממה שספרת לי יודע אני, אבל אין ביכלתנו להושיע. בעדים אחדות התנפלו סטודנטים ואפיאירים והמון ריקים על היהודים והכים. בין צורדי היהודים ברומניא וברוסיא ובווין יש קשר הזק והם באים בדברים יחד. הממשלה מזהירה וחוזרת ומזהירה את הפקידים, לשמור את הגזירות הרעות החלות על היהודים ולבלי תת לחם הנינה ומלבד הגזירות תישנות היא מוסיפה עליהן חדשות בכל שנה. חת' תעזרה תומכה את בה"ם אשר ליהודים הממשלה להצתן וסוגרת. חת' יגעה בכל יכולתה, לעזור את הנדכאים

(* הפדקים הראשונים נדפסו בגליונות א' ב', ג', ה', ו', ז', ח'.

אונזערע פאמיליען עמפעהלען וויר

דיא קאלינער ציכאריע יאויפ'ס בעסטע.

מעמקי לבנו נכר במז' את רענו מר שלמה זאב געלבערג לחתונתו.

וויטלין הבנשמייט — קאמאנקא סטרי
הנני מברך במז' את רעי מר מאיר שרייבער מפה
לארוסו. חיים עקיבא סג'ל לנדא — יאברוב.
מעמקי לבי אביע ברכתי לרעי מר מאיר שרייבער
לארוסו. נפתלי לנדא — יאברוב.

מעמקי לבי הנני מברך במז' את מר ברוך
יאקובאוויטץ מטרנוב לחתונת בנו מר פינחס עם בת
הגביר מויה זוסמאן קיהנרייך מקרואנוב.

שאל באדנער ואשתו — מרנוב.
אני מברך בחבה את אחי מר פינחס ואת כלתו מ'
גאלדה קיהנרייך לזותנתם במז'ט. אליעזר יאקובוביטץ.
הנני מברכים במז' את רענו החביב מר חיים
שפאץ מפה לארוסו עם מ' בלמה ווייס.

יוסף העניג פנחס בוך — מרנוב.
מעמק לבני אביע ברכתי לרעי מר שמואל
סלפטר לארוסו עם מ' שיינדל בראוו.

יעקב לעוו — מרנוב.

הנני מברכים במז' את רענו מר אייזיק לאנדא
לחתונתו עם בת המנוח ר' שאל דייטשער ז"ל בקראקא.
יצחק ברוינפעלד, א מרדכי וויינפעד — גארליץ.
ברגשי גיל והדרת כבוד אביע במז' לכבוד
חותני הרב הגאון מויה חיים געלערנשער אבד"ק סיטוב
שליט"א ולבנו מושרלם מר צבי יהודא לארוסו עם
בת הג' מר יעקב פ'פעס בלבוב.

יהודא פייגענבוים — מרנוב.

ברגשי אהבה וכבוד אנו מברכים במז' את
חברנו הנכבד מר משה גראבשירפט לארוסו.

שלמה אפפעלבוים, יצחק קירשבוים.
מקרב ולב עמוק אברך את ידי הנכבד מר
מנחם חבר לחתונתו עם מ' מרים געלדזעהלער
מאנטווערפען במז'ט. וואלף בעלזער — דרוהוביטש.
הנני מביע במז' מקרב ולב עמוק לידידי מר
מנחם חבר לחתונתו. יעקב סלפטר — מעלעץ.

הנני מברכים במז' את ידינו מר יוסף הרמלה
לכלולתו. יעקב סלפטר, יהודה איזלער.

מעמק לבי אברך במז' את ידידי מר יוסף הרמלה
לחתונתו. יצחק סלפטר — זבנא.

מקרב ולב עמוק אביע במז' לרעי היקר והנכבד
מר ישראל שמערלער לחתונתו עם מ' אינזליכט. מז'ט
לחוריו הנכבדים. מרדכי רפפורט — ברודישין.

במז'ט ורב אושר מקורות לבי אגיש לידידי
ורעי מנוער מר פייבל רייז מאוסטריק לחתונתו עם מ'
הינדא בלימה פריעדמאן מקומרנא. מז'ט לחוריו הנכבדים.
חיים סאליק ציינא.

ברגשי גיל וחרוה אברך במז' את ביד החיג
המפורסם מויה יוסף לנדא סג'ל אבד"ק באלחוב לחתונת
בתו. מז'ט לזוג הצעיר.

קלמן בערגלאו — באכניא

קאנקורו

צור בעזעטצונג דעם ערלעדיגטען קאנקורו פאסטענס
בייא רער איזר. קולטוסגעמיינדע אין ראדויץ (בוקאווינא)
ווירד היערמיט דער קאנקורו אויסגעשריבען. — מיט
דיעזער שמעללע איזט איין יאהרעסגעהאלט פאן 1600
קראנען אונד איין יעהרליכער כאָרטייטראג פאן 400
קראנען פערבונדען. בעווערבער האבען איהרע מיט
מאראליטעטס. אונד פֿערווענדונגסציגניססען פערזעהענען
געזוכט ביז לענגסטענס 17 אפריל ד. י. ביים געפער-
טיגטען קולטוספארשטאנדע איינצוכרינגען אונד אין
דער היעזיגען סינאגאגע אן איינעם שבת ווען מעגליך
אונטער מיטוירקונג איהרעס כאָרס פראבעווייזע פֿאר-
צובעטען. רייזעשפיעזען ווערדען נור דעם אויפגענאמ-
מענען פערטיגטעט.

פיר דיא איזר. קולטוסגעמיינדע Radautz

דער קולטוספערזידענט

קאיו. ראט בערל מערנער.

שכבר נבחן בספרו הקודם "מחיי הקראים" לתת לנו
תמונה שלמה ונאמנה. בפרק א' של הספר החדש הזה
מברר המחבר מאין באו הקראים לגליצא, מתי השתקעו
פה ומה היה גורם ההתיישבות בהאליטש? וכא לידי
מסקנא, שהקראים באו לגליצא מן המזרח הרחוק.
בשנת 1247 ויען כי העיר האליטש היתה אז בירת חבל
הארץ, שנסמן בשעתו בשמו הגיאוגרפי "רוסיא האדומה"
ורוסים רבים נהרו אליה לשם פולחן, מה שגרם לידידים
גדולים ולמקח ולממכר הגון, באו אז גם הקראים לסחור
בארץ וברכות הימים יסרו פה יישוב קבוע ברשות הנסיך.
ויש הגדה, כי מושל האליטשי נתן במתנה למושל
תתרי זוג כלבים מגזע מצוין וקבל תמורתם זוג קראים
ועל כן ער היום קורא יהודי, המזלול בכבוד קראי
ומחפרו בשם "מחיר כלב". בפרק השני מבאר המחבר
איך נתארחו ונתאקלמו הקראים בהאליטש בשבתם
פה עד שכרבות הימים חרל כל קשר וחבור בינם ובין
מושבות קראיות שמחוץ לגליצא והיו כעולם קטן היו
לעצמם, כאומה מסוימה, שמספר אנשיה לא רב, וזה
השפיע לא למוכת הקראים ובערך שנת ת' הגיע מצב
העדה להתדלדלות והתנוונות רוחית, מנהיג רוחני כבר
היה חסר, מצות-מעשיות רבות נשתכחו ולא נמצא אף
אחד, שיבין מלה עברית אחת, בעת ההוא בא להאליטש
חכם קראי מירושלים ושמו ר' דוד חזן, אשר מר שמה
בנסיעותיו מאשר נדכו לכו לבקר את כל מושבות
הקראים בעלם. בכאו שמה לא יכול דבר אתם, כי
את שפתם התתירית לא ידע ועברית לא הבינו הם
מאומה. למראה העיוכה קנא לדתו ובהגיעו למושבות
הקראים שבלטא העיר תשומת לבם לאחייהם שבהאליטש.
אז באה דחיפה מן החוץ, לעורר לחיים דתיים את
הקראים בהאליטש. שני קראים נלחבים ילידי דראוני
התנדבו לכא האליטשה, להשיב את אחיהם למקורם.
בפרק הזה הביא המח' ביאוגרפיות נאמנות אחדות משני
האחים האלה, שבהנו בתור "הזן" העדה ומראנה איך
עבדו בכל כחם לפתח רוח חיים דתיים בבני עדתם.
הפרק הזה הוא אבן פנה בקורות הקראים וציור קולטורי
מלא ענין. הפרק השלישי מצוין ברשימות רבות האיכות
והתועלת ומגדילות ערך הספר הכתוב בלשון צחה וקלה
וכל דורשתישה וישחר קדמוניות יודה להמחבר בעד
ספרו רב האיכות הזה.

אריה ליבוש אפאשהקער בוברקא.

זקנה ובהרות.

מחזה שעשעים מאת צ. א. מלר.

כל רעיון ורעיון בורא את הספרות למינה. ע"כ
נכר כבראי בספרות של כל דור ודור את החיים בימים
ההם, את רגשותיהם, תביעותיהם ומלחמותיהם. גם זמננו
הנוכחי אינו דל באידיאלים נשגבים ורוממים; ומלחמות
שונות כרוכות בעקבם, והמלחמות האלה מובטאים
בספרות—כי הספר והסיף ירדו כרוכים מן השמים. —
בכל זמן וזמן מושל איזה רעיון, הכובש את הלבבות,
העושה חלשים לגבורים ועיפים לחזקים. רעיון חזק כזה
הוא הרעיון "ציון". המלה הזאת מעירה הד בלבבות
העיפים ומשפיעה נחמה, אשר ותקוה לעתיד. וכל יהודי
נאמן בעל רגש, יהי גם זקן, יתחמם לבבו ברעיון הזה.
איש כזה הוא גם צבי אלעזר מלר. — מר מלר הוא
היום כבר זקן, אבל בקראי את הספר לא הכרתי
שמחברו הוא זמן. הספר הוא מלא הום נעורים. מתאר
הוא את מלחמת הציונים עם מתנגדיהם, "המלחמה
הזאת — אומר המחבר — איננה מלחמה בין האבות
והבנים, מלחמה הוא בין הדור הישן והדור החדש, בין
הזקנים והצעירים. המלחמה הזאת היא חוק התפתחות
התבל. במקום אחר הוא שואל: למה לנו לשנות
מבטאנו במבטא הספדי? וכדרכו תמיד להלחם נגד
אלה, הנוטעים זמורת זר בגן ספרותנו, הוא כתב: "כן
המה גם דרכי אלה המטילאים, המתאמצים לדבר דוקא
במלים נכריות, גם במקום, אשר יש לפניהם מלים
אורחיות יפות מלדה — כמו, המצאה". אהבתם את
הגר משתרעת גם על המלות הזרות ומותירם את החול
הקדש... בעיני גם זאת היא מין התבוללות... בספר
הקטן הזה נכיר על נכון את כח הישיש הנכבד הזה
וכי לבו, לב יהודי נאמן, עוד מלא רגשות חמות.
אפרים דופלער.

כמו נשך ומרבית, שהוא לוקח מרעהו על כספו, אשר
הלוח לה נשך גם וגדול. מה גדול הנשך לאנשים
חמוניים בעוה"ז ובעוה"ב גם יחד! — האדם חשוב
בעיניו וגדול כי, עד שגם דבר טוב קל חסר זמני
שהוא עושה למען טובתו הוא ולמען תועלת החברה.
שגם הוא שוכן בתוכה, שזה בעיניו שחר נצחי רב
ועצום!

הבנוי "סגל" ללויים.

ימים רבים נתקשיתי בטעם הבנוי הזה, שהלויים
רגילים לחתום עם שמותם. הטעם השגור בפי כל,
שהבנוי סגל הוא ר"ת סגן להכונה או סגלת לוי, הוא
כפתרון החרטמים על חלום פרעה, כי אינו מתקבל על
הלב. ושמתי לבי לחפש אחרי המקור האמתי והנה זה
מצאתי. על הפסוק "אל תבריתו את שבט משפחת
הקהתי" (במדבר ד' י"ח) נאמר במדרש רבה (פי"ב ו'):
למען שמי אאריך אפי ותהלתי אחטם לך לבלתי
הבריתך (ישעיה מ"ח) מדבר בקהתים. היו הלויים
נושאים המשכן והיה הקב"ה מביט בקרח ובעדתו,
שעתידים לחלוק על משה ועל אהרן, אמר הקב"ה,
מה אעשה לאלה, להרוג אותם עכשו אי-אפשר, שהרי
מעורבים הם עם צדיקים. וכדי שלא יפגע מדת הדין
בכלם לקח הקב"ה חצי שמו ונתן עליהם, הקהתי, היא
בתחלה ויור' בסוף הרי י"ה, כדי לעשות עליהם משמרת
עד יבא יומם. הרי למען שמי אאריך אפי ותהלתי
אחטם לך. המדרש דורש לפי "אחטם" כמו אחתם בת',
כלומר אחתם שמי עליהם. זה נדרש על משפחת הקהתי,
לפי שנאמר עליה "אל תכריתו". ואולם ההוגים במדרש
הזה מצאו מעצמם, כי בשם "הלוי" התומות ג"כ שלש
אותיות משם הוי"ה כמו, בשם "הקהתי", אע"פ שלא
נזכר בפי' וע"כ כשבאו לויים יראי ה' לחתום שמם
חששו לכתוב "הלוי" במכתבי חול, שלא להשתמש
בשם הקדש שלא לשם מצוה (כמו שנמנעים מטעם
זה לכתוב יהודה וכותבים יאודה או יהודא וכן בכל מלה
המסיימת ביי"ה מבליעים ה' בקו) וכתבו סג'ל, שאינה
מלה עברית כלל, אלא מלה לועזית, שפירושה ככל
לשונות המערב חתימה מן הרוטית sigillum, שלפי
שחיו רגילים להשתמש בחתימת השם בכל הלשונות
במליצה הרוטית loco sigilli או בראשי תבות l. s.
שפירושה במקום החותם, התרגלו גם הלויים לחתום
סג'ל, לרמוז על המדרש ההוא, ששםם "הלוי" הוא
חותמו של הקב"ה ואסור להם להשתמש בו לדברי
חול והם כותבים סג'ל; "במקום החותם", כלומר במקום
הלוי, אין לקרוא א"פא, "סעגאל", כי-אם סיגאל או
יותר טוב סיגיל, כמו שנמצאים באמת לויים רבים,
ששם משפחתם נשאר ע"פ מסורה סיגאל. מלים
לועזיות היה מנהג בימי הבינים לכתוב בקיום קטנים
למעלה, כמו המלים הלועזיות שבפירש"י והקיום האלה
הטעו אותנו תמיד לחשוב, כי סג'ל הוא איזו ראשי
תבות של מלים עבריות וע"כ נשכחה האמת. —
ואפשר שהמלה סגל הזאת היא אברה חזרת בעברית.
כי סיגילום הרוטית מקורה כפי הנראה במלת סיגילום
היונית, שפירושה מטבע וסיגילום מקורה לד"ק במלת
שקל העברית.

המלה הזאת אינה בודדה בטעותה ובשכחת
מקורה. הנה למשל המלה הזרנגונית "דאוונען" (התפלל).
כל יהודי המוני ישבע לנו בנאמנות שלו ובכד שבועה
שנחפוץ, כי היא מלה ארמית "ראבונן", כלומר שתקנו
אבותינו וכבר נתברר ב"המצפה" שמקורה במלה רומית
השכיחה בכל לשונות אירפא (דעוואַט). וכל משכיל
ימצא כמוה הרבה.

ש. מ. ל.

"לחורות הקראים בגליציה."

מאת ראובן פאהן, ברלין, התר"ע.

הסופר החביב מר פאהן בחר לו בספרות מקצוע
חדש רב ענין, להפיץ אור בהיר על חיי הקראים בגליציה.
שהוא כקרקע בתולה ומעט אשר חלו בו ידי הוקרי
קדמוניות ויען כי מקום מושבו בעיר, אשר היתה אבן
פנה לישיבת הקראים בגליציה, הצליח כטומחיותו,

מיינ האטעל און רעסטוראציע כשרה נעבען קאפע צענטראל — אין קאלאמעה —

איז פון אלע יודיש ארטאדאקסע
געסט אלס זעהר בעקוועם, בילליג
און אנגענעם אנערקאנט געווארען.
גרויסער זאאל געאייגענט פיר
אונטערזעהלעכע פארטרעג און
חתונות, שענע צימער, בעסטע כשרה
היכע, הויפטנישעס גאסטווייז, ביליגע פרייע, פיר האנדעלסריי
זענדע פארצוגספרייע, הומט איבער
צייגט אייך.

SALOMON SPERBER, KOLOMEA.

דאס וואונדערפאללע פאטענטירטע
ברוכבאנד
פערפאלקאממט.

אנפראגען מיט רעטורקארטע אן

M. Kantrowitz, Podgórze bei Krakau.

Compagnon gesucht (Israelit)
mit Kapital von ca. K. 50.000

behufs Ausdehnung eines seit 20
Jahren bestehenden, besteingeführten
Fabriks- & Engros-Geschäftes. Gros-
ses Arbeitsfeld & glänzende Zukunft
vorhanden.

Zuschriften erbeten sub „Zukunft“
an die Expedition dieses Blattes.

געזע-פעטט.

ראחעס אונד געקאכטעס פערזענדעט
כשר טעגליך פרישעס
Juda Zins, Husiatyn, (Galizien)
פרייע אונד הכשרים מהרבנים הגאונים
מבערזאן, מפרעמיסלא ומסמרי זענדע אויף
פערלאנגען.

האכפרימא פאסטא

צו שווע און צו מעטאל

אין אלע פארבען און גרעסען פון די
געזעצליך געשיצטע מארקען Feniks
און Tęcza שרוקענט קיינמאל נישט
אויס, פוצט האכגלאנקשאדט נישט דעם
לעדער, אויך גליצערין-פאסטא, ליע-
פערט די כעמישע פאבריק

CH. I. J. TEITELBAUM
Kraków, Bonifraterska 5,

ביי אבנאחמע פון 100 דוצענד
פער נאכנאחמע סעפאראטע אפערטע.
ליעפערונג פראמפט, רעעלע בעדיענונג
צו פולסטע צופרידענהייט גאראנטירט.
מוסטערן פיר 40 העלער מארקען.
פלאץ-אנגענטען אין גרעסערע שטערט
געזוכט.

פיפע

אויס האלץ פיר וויין אונד ביער פיינסטע
סארטען בייא

L. APERMANN, BRODY.

Erstes und Grösstes
Gramophonhaus
JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail

Lemberg, Sykstska 2. Krakau, Grodzka 71.

גענעראלפערזענדע דער גראמאפון אקציען-געזעלשאפט

מיט מארקע „שרייבער ענגעל“

גרעסטעס לאגער פאלזשער, דייטשער, העברעאישער אונד
יודישער פלאטען מיט מארקע „ענגעל“.

20.000 פלאטען ערסטגרעסטער קינסטלער

שטעטס אס לאגער

רעפערטאטורטיילע אונד ווערקשטעטע אס ארטע בעסטע אומטויש-
בעדינגענען. — פרייזקאטאלאג גראטס אונד פראנקא.

לעמבערג, בעלזשאן 2033, II
קראקא, בעלזשאן 461

Kliß Füllfederhalter

דער בעסטע אללער גאט-
טונגען פיר יעדען שרייבער
אויסגעטענהערליך, פאסענד פיר
יעדע פערדער אונד מינסט.
ווער איינמאל „קליא“ אין גע-
ברויך גענאממען האט, ווירד מיט
קיינער אנדערען פערדער מעהר
שרייבען.

צו בעציעהען א קראנען — 5.
ביו — 28. רודר דיא הויפטפער-
טערטונג פאן

A. WEISSMANN
Podgórze, (Galizien).

Kaufm. Fern-Unterricht!

בוכפיהרונג (אללע מעטאדען) האנדעלסקארדעספאן
דענק, דייטשע שפראכלעהרע, קויפס, רעכענען, האנדעלס-
עט וועכעלערעכט, ווארענקונדע, געאגראפיע, שענשרייבען,
וועלטגעשיכטע, עס פערט אנטוועלטשפראכע,
סטענאגראפיע, (אלע סיסטעמע) א. ז. ו. קאנן יעדערמאן
אנהע בעזונדערע פארקענטניססע אים ברייטפליבען וועגע
אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען. — האנאראר
מאססיג. — בייא גלייכצייטיגער טיילנאחמע אן 4 לעהר-
פעכערן.

STENOGRAPHIE GRATIS.

אנפראגען ניד געגען רעטורקארטע, פראספעקטע K 0.50
ערפאלג גאראנטירט.

Erstes commerciales Unterrichts-Institut.
Abteilung für briefl. Unterricht

A. WEISSMANN, Podgórze-Krakau H-E

פירמא אנדערונג.

דיא גראסעסע אוהרען-גאלה, זילבער אונד יאועלען-האנדלונג דעם

SAMUEL CENSER'S SOHN & Co. KRAKAU

ווירד יעצט אונטער דער פירמא

LEO KAHANE, KRAKAU

אויס זעלבען לאקאלע **Stradom 11** ווייטער געפיהרט.

דיעזע אלט בעוואהרטע פירמא ניממט בעשטעלונגען זאוויר רעפארט-
רען צו ביליגען פאבריקס-פרייען ענטגעגען אונד ווערדען זאלבע פראמפט אונד
זארגפאלטיג בעווערקשטעלליגט. — איינקויף פאן גאלה, זילבער אונד יאועלען
צו דען האכסטען פרייען.

להתודעוולהגלות.

הננו מתכבדים בזה להודיע לסוחר יין, כי יסדנו בפרור עיר המלוכה וויען
בית מלאכת „זיעסוויין“ בשם הנקרא „רוסטער“ במקום מיוחד מבית מסחרנו
ומסרנו כל השגחה-תחת יד הרב החריף ירא ד' יחזקן מ' זלמן אשכנזי נ"י
מואלקווא, למען יעשה הכל בהכשר ויתרון לכל השנה וביתרון לחג הפסח הבע"ל
ויהי' הכל ישמור ומטוהר מחלאת חמץ ברת וכהלכה. — בתקנתנו כי סוחר יין
המבקשים „זיעסוויין“ כשר ומשומר טוב ומשובח, יפנו במח אלינו מבטיחים אנחנו
לשרתם כחפץ לבם, ויפיקו רצון מאתנו בכל האופנים.
ההותמים ברגשי כבוד פ. באשאן ובניו.

P. BOSCHAN & SOHNE, WIEN II. Nordbahn 2 Kellerhof.

הסוחרים הנכבדים יוכלו לפנות במבוקשם אלינו או אל הגענראל פערטרע-
טער שלנו ה' שלמה דריממער העומד הבן להביא מוסטער מויעסוויין שלנו וגם
לעשות שפעציאלאפערט בעד סוחרים.

SALO DRIMMER, Krakau Sebastianergasse 34

האמת ניתן לכתוב, כי אני משגיח על בית עשיית הזיעסוויין של הפירמא
הנ"ל ומשכני בווען מקושר יחד לבית עשיית המלאכה למען תהיינה עיני תמיד
צופיות מחל עד גמירא על הסחורה המלאכה ועושי' וגם היינות הם מה שעשיתי
ובעצמי. והמפתחות הם בידי, סוגר ואין פותח, פותח ואין סוגר. הכל נעשה על
ידי — רק הפירמא עליהם וכל החביות התעומות בחותם שלי.

זלמן אשכנזי.

על ה"ר זלמן אשכנזי המשגיח על יינות דפירמא הזאת שאלנו את פי
הרה"ג ר' נתן לעווין האבד"ק רישא והוא מעיד עליה כי הוא
איש ירא ושלם ת"ח ונאמן רוח. הוא נשלח להיות משגיח על יין גם מאת
הגאון ר' יצחק שמעלקיש אבד"ק לבוב זצ"ל ובית דינו, רוסטער כשר מהפירמא
הזאת היא איפא במח מכל חשיש.

דר. דוד ראטהבלום.

סניגור לעניני עונשין פתח את לשכתו בוויין
I. Bräunerstrasse Nr. 7.
אל לשכתי יכולים לכתוב בכל לשונות
המדינה.

ISIDOR KRIEGER

Friedland bei Mistek (Mähren)

פערזענדעט פוהרמאנס-אונד פיאקער-
פיימטען אויס פרימא קערן-לעדער גע-
שניטטען צו ביליגסטען פרייען, פערזאנד
פער נאכנאחמע.

M. Gutwirth, Bochnia
liefert Knochenmehl und
Thomas mehl in jeder
Gehaltslage zu sehr billigen
Preisen.

מודעה רבה.

לעדת ישורון, אשר ישימו פעמיהם
לבקש תרופה ולמצא טרף בהכשר
גמור, בלי שום חשש ופקפוק, יבואו
ויפנו אלי.

פענזיאן שטערן וויללא

פארענטינא אבבאצא

פארמאלס פענזיאן מאקאוויטש

בנוי לתפיות על חוף דים לתפארת
בל רואו יפים ונעימים ח"י חדריו
במקום שהשמש מרפא כנפיה
והמאכלות יטעמו לחך כל אוכליהם.
גם מרהצאות, תפלה בציבור ערב
ובוקר.

וע"ז מעידות תעודות מגאנזי
וגדולי זמננו.

הק' מאיר שטערן.

הופיע בהוצאה חדשה וגדולה

שירי ציון

בעברית, יהודית וגרמנית 90 שירים המהיר בתר
אחר עם המשלוח. מעט אכסמפליים נדפסו על
ניר יפה מאד במהיר 2 כתרים. מן קבץ מנגינות
הקודם ישנם עוד מעט אכסמפליים ומחירם כעת
2 כתרים. הבהבת!

M. Hübner, Nadwórna (Galizien).

קאפיער אפאראט אהן א פרעס

פראקטיש פאר יעדען סוחר. זעהר בע-
קוועם און בילליג.
אין שטיק 4 קראנען 3 שטיק 10 קראנען.
פראספעקט בחנם.

J. CELTER, SAMBOR.

מורה

חבורה ת"ת דעירנו מבקשת מורה
פדגוגי יר"ש להמחלקה השני אשר ידיו
רב לו להדריך התלמידים במסור הדת,
ללמד מקרא וגמרא ודעת שפת עבר,
משכורתו תהי' 500 בתרים לחצי שנה.
הרוצה לקבל המשרה הזאת יפנה נא
במכתבה בכתובת ידו ובתעודותיו על
האדרסה

Majer Wagschal, Biecz.

כשר מעטה משוכה לפסח
J. B. RAPAPORT
Dąbrowa bei Tarnów
GROSSMETHBRAUEREI
Gegründet im Jahre 1878.
u. Premionirt mit Goldenen Medailen.
עמפיעלט זינע אללגעמיינ געריכטע
ערייגונג אין פערשידענען סארטען
א.צ. ראטען, וויסען, דאפעלטעטע,
קאפאוויץ, מאלניאק, ווישניאק, אלטער
בוטעלען-מעטה, אללא מאלאנא צו
ביליגען פרייען; פערנער ביענעוואקס
און שלאדערהאניג פיר קאלאניאל-
ווארענהאנדלונגען. — פיר רעעלע
בעדיענונג אונד פאללסטע צופרייע-
דענהייט ווירד גאראנטירט.

HOTEL KATZ
Rzeznicka 7, Lemberg
טעלעפאן נומר 1360
הוא האכסניא והמסעד שלי, שהיו כמה
שנים ברחוב רייטאנא ועתה נעתקו הלום
ערוכים בחדרים מרווחים ומאכלי מעדנים
ערוכים ברתכלית הכשרות והנקה לאחינו
ב"י החדרים, אף למחדרין מן המחדרין.
יוסף ב"ץ.

שליבוויץ של פסח מלאנצקא.
הרועה לחנות מהמטקה הטוב והמשובח הזה,
תעשית יהודי חרד בגליצא נצמה (ולא מן
הפבריקות בחוץ לארץ תהי שודות)
יפנה אלי בעוד מועד וישיג מבוקשו צעחויט.
המהיר בשנה הזאת למוהגים ולסוהדים: 210 K.
בער הקט' בעל 75% פרימא אב סטאציאן אלט
סאנדעץ עם חבית. — למען תת היכולת גם
ליחידים לקנות, הכינותי בשנה הזאת כלים קטנים
בני 4 1/2 ליטרות במחיר 11 בתרים אב סטאציאן
הנ"ל עם הכלי בנאכאמהמט. השליוואוויץ מלאנצקא
מפורסם להטעולה במינו הן בטעמו ובדריחו והן
בהשגתו יתירה בעניני כשרות בעמדו תחת יד
הרה"צ באלט סאנדץ שליטא מהל עד בלה ובל
הכלים גדולים וקטנים תחומים בהותם הרב הנ"ל.
יבחננו נא הקונים ויאמתו דברי.

זלמן גראסבארד
Salomon Grossbard, Łącko
p. Stary-Sącz.

ביערפערטרעטונג.
ווער אויף דער פערטרעטונג דער
ברויערייען דער גארדמעהרישען ברויערייא
אונד מאלצפאבריקס-אקציענגעזעללשאפט
אין האנסדארף, יאָהנסדארף אונד מאָהר.
שאַהנבערג, וועלכע האַנגראַדיגע ביערע
וויא האַנסדארפער - פילונער, סודעמענ-
ברייא, (ביירישע סארטע) באָק, (פאַרטאָר
קוואליטעט) עקספארט-מעצען, דאפעל-
לאגער אונד לאגערביער ערציגט, רעפ-
לפקטירט, וואללע זיך געפערליגסט אונ-
געזימט אן דערען גענעראלפערטרעטער:
Grajower, Henenberg & Scharf
Chrzanów.

ווענדען, וועלכע בערייט זינד, אללע אן
זיע געשמעלטען אנפארדערונגען גע-
ניענע צו רייסטען.

Wyd.: { Naftali Hof
S. M. Laser
Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
Drukiem M. Lenkowicza w Krakowie.
Bożego Ciała 22.

כשרה זעלכווארען-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Gołuchowskipl. 2.

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע כשרה דעליקאטעסע. די פאבריק איז
מיט דען מאדערנסטען בעהעלפערן אייגענעריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ו. ו.

אונד ערציגט נור פרימא-ווארע
בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

בית חרשת הציקוריא של פאסט, וויטמאיר וסאפיר במרנוב

עומד במעלה העלינה בתכונת החמר וסדר עבודתו וסחורתו אינה
נופלת במאומה מסחורת בתי החרשת במערב. אבל יש לה שתי
מעלות, שאינן בהם: א) היא מעשה ידי יהודים כשרים, וחרדים
ואין בה שום חשש שומן אסור וחמץ בפסח, כמו שיש בכל הציקוריות
מעשה ידי גברים, שכל גדולי הרבנים והגאונים, כמו הרה"ג ר"ש סופר
מקראקא זצ"ל, הגאון ר"י שמעלקיש מלובוב זצ"ל, הגאון רא"ל
הורוויץ מסטניסלב זצ"ל וגם הגאון ר' שלום מרדכי שווארדאן
מברעזאן היו אסרון באיסור חמור, למרות ההשגחות והעידה שישנן
תחבולות להטעות את השומרים וכמעט מן הנמנע שלא יתערב בהן
שומן איסור. ב) הציקוריא של הפירמא היהודית הנ"ל היא סחורת
הארץ הזאת, שחובה על כל יושבי המדינה העניה לבכרה על סחורות
חול' ובפרט שאינה נופלת בטובה מאחרות. לכן עת היא שישתחררו
בכל בתי יהודים ממשפט קדום ויתרגלו להשתמש רק בציקוריא של

Fast, Witmayer & Safir, Tarnów.

פלשתינא

חברת מסחר טיגר ושותפים

בלבוב, רחוב זאלקיעווסקא 129

מטרתנו ומגמתנו להרים את המסחר, העבודה, המלאכה, והתעשיה
בארץ חמדתנו ולהפיץ תוצאות ארץ ישראל הנעשים בידי ישראל
בארצות פוזרנו בבתי ישראל. חברתנו תמכור יינות וקאנאק משוכחים
מבורטי התקוה המקיימים כל המצות התליות בארץ. על כל חבית
וחבית נמצאים הכשרים מהרב בפתח תקוה, וגם פה יעיד עלינו הרב
דמתא על כל הבקבוקים בכלל' ובפרט השומרים בשמירה מעולה
בכשרות לפסח למחדרין מהמחדרין.

יש לנו שפן זית זך לאכילה ולתפנוק' מעדנים
מיפן, בורית לתמרוקי הנשים מן "העתיד" בחיפה ועם חפצים מעצ'
זית מירושלים. — נבמש סוכנים בערים הגדולות, אשר יוכלו לראות
ברכה בעמלם. בשם החבורה דוד צבי נמר.

Newyorker Germania

Lebensversicherungsgesellschaft.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K. 539,686.228.—
Stand der Activa laut Bilans Ende 1905 176,528.370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 30,748.986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215.336.— }
Reserven v. früheren Jahren für Dividende 11,718.647.— } 13,934.003.—

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:

- 1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres;
- 2) die Polizen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält;
- 3) Reise um die ganze Erdkugel unterliegen keine besonderen Prämien;
- 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen;
- 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polize frei verfügen, gemäss der in der Polize ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien:

Sigmund Gleitzmann, Krakau

Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigsten Bedingungen gesucht.

מצורתי.

וויר פערזענדען גוט געבאקענע
מצות להג הפסח, גוט פערפאקט, אב באהני-
שטאציאן צום פרייז פאן K. 1.10 פער קילא.
מצות משהל פרימא K. 1.20. דאס מעהל
איזט פאן דער באַטשנאָווער וואסער-מיהל מיט
א הישר פון הרב מלובוב, דאס מצות זענען גע-
באקען על פי השגחת הנאמן החסיד מויה
די זיינוול בלוזענשטיין.

Pomeranz & Schein, Łącko

Bahnstation: Altsandez.

בעשטעללונגען ווערען גור געגען אנאנבע אונד
נאכאמהע אויסגעפיהרט.

חרשה

הכני ונתכבד להודיע, כי עזרתני
את וכתתי הורחתי גם צספת
הורחתי יהודית הנוכרת.
ונעתה יוכל כל אחד להסתנוק
צונכתתי הורחתי, גסללה שאין להס
סוס ידיעה צאשכנזית וצטוחים הס
כי יקבלו להס את הספה העצרת
צכל ווקטותיה על נקלה צזונן קלר.
עדים הס חלפי התלונידים
שהסתנוקו צונכתתי הורחתי וצצחו
על ידס לונטרהס צאפן חקר לא
קוו. פרוסקפט וופרט חנס, זרגוני
חו חשכנזי. (הסוכה 25 הלר צעד
הפרוסקפט ווקצל את ספרי "תלונות
וטפיקים" חנס אין כסק). ונכתה
לדוגמא צספת הורחתי זרגונית 1.20
צספת הורחתי חשכנזית (צחותיות
עצרתיות) K. 1.—

S. WALKOWSKI, KRAKAU

Postfach 119.

מי זה יודע

את האדרסה של ר' שלמה פערלמוטער
או ווינבערג, הוא מורה או דרשן או מטיף,
יליד קאזעניץ בפולן הרוסית, שנתויו כבן
ששים וגר שנים רבות בקראקא, הראשון
המודיע אדרסתו יקבל מאתי 10 רובל
במתנה.

Perlmutter, Warszawa Grzybowska 11.

נור 2 העללער קאסטעט זיא איינע פייערראסע

צינען דעס בעטראגעס פער מאג אונד
זאלל איינע זאלכע אין קיינעם געשעפטע
אונד אין קיינער וואהנונג פעהלען, דא זיא
דאדורך רוויג שלאפען אונד פאדערען
קענען אונד אונטערווענס זיך איהרעס
פערמעגענס זיכער פיהלען.

עס ליעפערט דיא בעסטע קאנסטרוק-
ציאן פייערפעסטען אונד געגען איינברוך
זיכערע קאסטען אויס דער

ווינענער קאסענפאבריה

זעהר קאנקורענצעהיג פיר ווייעדער-
פערקייפער אונד פרייוואט פיר
זעממליכע צוועקע אונד צו יעדעס מעבעל-
גארניטור לויט וואונש אהנע מעהרקאסטע-
פאסענד

ARON SCHWARZ, CHRZANÓW.

סאלידע פלאטצפערטרעטונגען ווערען
געזוכט. — פערלאנגען זיא אפערטע.

נגועי מכות טריות ופצעי רגלים

אף אלה שלא יוכלו למצוא תרופה
בשום מקום, ידרשו נא חנם פרוסקפט
ותעודות נאמנות, שנכתבו בידי רופאי
אוסטריא וחולים שנרפאו מאת

Apotheker C. W. ROLLE

Altona-Bahrenfeld Deutschl.